

С
«ЗЕРНА»
2000

СТЕЖКА КРІЗЬ БЕЗМІР

Сто німецьких
поезій

(750 – 1950)

переклав

Ігор Качуровський

**Стежка
крізь
безмір**

**EIN PFAD
DURCHS
UNERMESSLICHE**

**Hundert deutsche
Gedichte
(750 – 1950)**

ins Ukrainische übertragen von
Igor Kaczurowskyj

СТЕЖКА КРІЗЬ БЕЗМІР

Сто німецьких
поезій
(750 – 1950)

переклав
*І*гор Качуровський

Редактор та упорядник серії:

Ігор Трач

1. Auflage

© 2000 Flacius-Verlag-Fürth/Bayern

(in Zusammenarbeit mit Ukrainischer Verlag

Paris-Lemberg-Zwickau

und

“Ukrainische Technologien”)

Alle Rechte vorbehalten

ISBN 3-924022-47-X

Видано

© 2000 Flacius-Verlag, Fürth/Bayern

у співпраці з „Українським видавництвом”

(Париж-Львів-Цвікау)

та з НВФ „Українські технології”

(Львів, тел.(00-380-322) 721552)

Всі права застережені

© «ЗЕРНА», 2000

ВСТУПНЕ СЛОВО

Переважну більшість поетичних антологій укладено за принципом: чим далі в минуле, тим суворіший добір матеріалу, чим ближче до сучасності, тим, навпаки, поблажливіший. Але я йшов за прикладом Еспанської Королівської Академії: певне слово впроваджується до літературної мови лише після того, як воно в живій мові проіснувало п'ятдесят років. Так само, на мою думку, слід чинити з поезією.

Щодо перекладацтва, то в підрадянському літературознавстві протягом останніх десятиріч широта охоплення, ерудиція, різносторонність зацікавлень перекладача засуджувалися як „всеїдність”, а максимальне наближення до перекладеного твору — як у царині лексики, так і у відтворення технічних засобів автора — таврувалося як „буквалізм”.

Отож, саме на цих двох підвалинах — на „всеїдності” та „буквалізмі” (який був і лишається *conditio sine qua non* художнього перекладацтва) базується мій творчий метод.

Як відомо, українських перекладачів особливо спокушають такі твори: „Осіньна пісня” Верлена, „Парус” Лермонтова, „Вільшаний цар” і „Нічна пісня скитальця” Гете, „Льорелля” Гайнріха Гайне та „Осіньний день” Рільке. Я також віддав данину традиції — переклав три останні поезії з наведеного переліку. Чи гідно я вийшов із цього змагання — хай судить читач.

У кількох випадках досконалість уже існуючих перекладів відхилила мене від наміру братися за новий переклад. Це „Проклін співця” Улянда в перекладі Загула, „Замок при морі” (також Улянда) в перекладі М. Ореста та гетівський „Король Туле” в перекладі Лукаша (шкода лише: задля того, щоб читач не плував казкової країни Туле із Тулою, столицею самоварів, перекладач замінив Туле на дивовижне „Фуле”...).

Деякі речі (разом їх десять) були вже друковані в моїх збірках „Над світлим джерелом”, „В далекій гавані”, „Пісня про білий парус” та „Свічада вічності”. З них два переспіви заступлено тепер перекладами, а в один переклад внесено невеличку коректуру. Всі інші — разом понад дев’яносто — до окремої книжки входять уперше.

Матеріал розташовано головним чином хронологічно; лише „Три круки” Теодора Фонтане поставлено, з порушенням хронології, побіч „Двох круків” Шаміссо.

У трьох-чотирьох випадках я дозволив собі — з різних причин — модифікувати або змінити розмір; в одному випадку застосував засіб н о с т р и ф і к а ц і ї, а саме: у призначеній для юного читача поезії „Береза” Вільгельма Буша згадав „березову кашу”, хоча такого виразу немає в німецькій мові.

Тому що я, перекладаючи ту чи ту поезію, ніколи не занотовував джерела, а переклади роблено часом із позичених у бібліотеці книжок, із випадкових журналів чи календарів, — величезну працю довелося вкласти, щоб знайти ті джерела. У двох випадках пошуки виявилися, на превеликий жаль, марними. Тож дві поезії (оригіналів ми так і не відшукали) долучено в кінці книжки як додаток. Книжка ця ніколи б не побачила світу, якби німецька мова не була однією з кількох р і д н и х м о в моєї дружини.

Необхідні пояснення для цілого ряду перекладів читач знайде в таких розділах моєї праці „Генерика і архітектоніка”: „Поетична династія Штауферів”, „Карміна Бурана як літературна пам’ятка”, „Англійська баляда — улюблений жанр романтиків”. Розділ про книгу „Карміна Бурана” опубліковано в журналі „Сова”.

Ігор Качуровський

De poeta.

Dat * fregit in ma firabim
fir uuzze meiste. Dat erp ni
uuar. noh uf humil. noh paum
noh pefegni uuef. ni noh heimg
noh sunne niftein. noh maeno
ni uuhre. noh de me pofeo.

Do dar ni uuhre uuef ente
de uentee. I do uuar der ein
de hiteo cot man no mila to.
I dar uuarun auh manake mit
man. co or li hkei zeift. I cot
heide. Cot almahiteo da
humil I erda * uafpchtos.

Anonym (vor 750)

MERSEBURGER ZAUBERSPRÜCHE

Erster Spruch

E iris sâzun idisi, sâzun hera duoder.
E suma hapt heptidun, suma heri lezidun,
suma clûbôdun umbi cuoniowidi:
insprinc haptbandun, invar vîgandum!

Zweiter Spruch

P hol ende Wuodan vuorun zi holza.
P dû wart demo Balderes volon sîn vuoç birenkit.
thû biguol en Sinthgunt, Sunna era swister;
thû biguol en Frîia, Volla era swister;
thû biguol en Wuodan, sô hê wola conda:
sôse bênrenkî, sôse bluotrenkî,
sôse lidirenkî:
bê zi bêna, bluot zi bluoda,
lid zu geliden, sôse gelfimida sîn!

*(Oberfränkisch, um 750, in einer
Merseburger Handschrift, 10. Jh.)*

Анонім (перед 750-м роком)

МЕРЗЕБУРЗЬКІ ЗАКЛИНАННЯ

Перше

Древні сіли Діви – тут і онде сіли.
Ці вузли в'язали, ті – полки тримали,
Налягли треті на міцнії пуга.
Стрибни, вузли рвучи – від ворога втечи.

Друге

Дфоль і Водан їхали бором.
Тут Бальдрів огир вивихнув бабку.
Ворожила Сінгунт і сестра її Сунна,
Ворожила Фрія й сестра її Фолля,
Ворожив тут Водан, що закляття відав:
На вилам кости,
на вибух крові,
на вивих суглоба.
Кість до кости, кров до крові,
Суглоб до суглоба прилипни-склейся.

Anonym (814)

DAS WESSOBRUNNER GEBET

Dat gafregin ih mit firahim firiwizzo meista,
dat ero ni was noh ûfhimil,
noh paum [nohhenîg?] noh pereg ni was,
ni [sterro?] nohheinîg noh sunna ni scein,
noh mâno ni liuhtra noh der mâreo sêo.
Dô dêr niwiht ni was enteo ni wenteo,
enti dô was der eino almahtîco cot,
manno miltisto, enti dêr wârûn auh manake mit inan

côtlîfhe geistâ. enti cot heilac ...
Cot almahtîco, dû himil enti erda gaworahtôs, enti dû mannun
sô manac coot forgâpi, forgip mir in dîno ganâdâ rehta galaupa
enti cotan willeon, wîstôm enti spâhida enti craft, tiuflun
za widarstantane enti arc za piwîsanne enti dînan
willeon za gawurchanne.

Анонім (814 р.)

ВЕССОБРУНСЬКА МОЛИТВА *)

Питав я в світі про найбільше чудо:
Ще не було землі й небес над нею,
Гір не було і не росли дерева,
Ні зорі ще, ні сонце не світили,
Не сявав місяць над могутнім морем,
Ще не було істот, кінця і краю,
Та був, однак, усемогутній Бог,
Найлагідніший муж. Був дехто з ним
Також із тих, що мають божий дух.
Святий наш Боже. Боже всемогутній,
Ти, що і небо й землю сотворив,
І що даєш людині стільки благ,
Також дай і мені з Твоєї ласки
І віру справжню Ти і добру волю,
Знання і розуміння дай і силу
Дияволів протистати й зло
Прогнати геть, Твою сповнивши волю.

*) Перекладено на базі кількох прозових перекладів на сучасну німецьку мову.

Anonym (12. Jh.)

Dû bist mîn ich bin dîn:
„D des solt dû gewis sîn.
dû bist beslozen
in mînem herzen:
verlorn ist daz sluzzelîn:
dû muost immer drinne sîn.”

*Der von Kûrenberg
(um 1180)*

Ich zôch mir einen valken mêre danne ein jâr.
„I dô ich in gezamete als ich in wolte hân
und ich im sîn gevidere mit golde wol bewant,
er huop sich ûf vil hôhe und floug in anderiu lant.

Sît sach ich den valken schône fliegen:
er fuorte an sînem fuoze sîdîne riemen,
und was im sîn gevidere alrôt guldîn.
got sende si zesamene die gerne geliep wellen sîn!”

Анонім (XII вік)

Я є твоя, а ти є мій. *)
 Ти хоч-не-хоч, а зрозумій:
 Замкнулись дверці
 В моєму серці,
 А ключик взяв та й загубивсь,
 Щоб ти навіки там лишивсь.

Дер фон Кюренберг (біля 1180 р.)

Я сокола леліяла, плекала понад рік, **)

Коли до всіх бажань моїх, приручений, він звик.
 Я золотом оздобила кінці його пір'їн,
 Та полетів під хмарами він до чужих сторін.

А я все бачу сокола, що лине в висоті,
 На його крилах полиски шарлатно-золоті,
 І стрічкою шовковою пов'язана нога.
 З'єднатись тим, що любляться, хай Бог допомога.

*) Послання невідомої черниці до ченця Верінгера з Тегернзее.

**) Розмір модифіковано.

Heinrich VI Hohenstaufen
(1165 – 1197)

R itest du nu hinnen, der aller liebste man?
„*R* du bist in mînen sinnen für al deich ie gewan.
kumest du mir niht schiere sô vliuse ich mînen lîp:
den möhte in al der welte got niemer mir vergelten“
sprach daz minneclîche wîp.

Wol dir, geselle guote, deich ie bî dir gelac.
du wonest mir in dem muote die naht und ouch den tac.
du zierest mîne sinne und bist mir dar zuo holt:
nu merkent wiech daz meine: als edelez gesteine,
swâ man daz leit in daz golt.

Dietmar von Aist
(† 1170?)

A hi nu kumet uns diu zit,
A Der kleinen vogelline sanc.
Ez grunet wol diu linde breit,
Zergangen ist der winter lanc.
Nu siht man bluomen wol getan;
An der heide üebent si ir schin.
Des wirt vil manic herze fro:
Des selben troestet sich daz herze min.

Гайнріх VI, Гогенштауфен
(1165 – 1197)

– *III* и вже від'їжджаєш, найліпший із усіх,
Але завжди триваєш у почуттях моїх.
Якщо не вернеш скоро, то я піду з життя,
Що й змусити не в стані –
Так мовить мила пані –
 і сам Бог до вороття.

Хвала тобі, другине, що ліг з тобою я,
Той спогад мені не згине: ти день і ніч моя.
Моїм чуттям окраса цей милий образ твій:
Я не багатомовний:
Ти камінець коштовний
 ув оправі золотій.

Дітмар фон Аїст
(† 1170?)

*A*х, наближається той час,
Як птаство спів і крик здійма,
Зазеленіла липа враз,
І довга відійшла зима.
Вже стільки квітів тут і там,
На луках стільки світла є,
Це радість багатьом серцям.
Із ними тішиться й моє.

Her Walther von der Vogelweide
(1160? – 1227?)

U nder der linden
„ an der heide,
dâ unser zweier bette was,
dâ mugent ir vinden
schône beide
gebrochen bluomen unde gras.
vor dem walde in einem tal,
tandaradei, schöne sanc diu nahtegal.

Ich kam gegangen
zuo der ouwe:
dô was mîn friedel komen ê.
dâ wart ich enpfangen,
hêre frouwe,
daz ich bin sælic iemer mê.
kuster mich? wol tûsentstunt:
tandaradei, seht wie rôt mir ist der munt.

Dô het er gemachet
alsô rîche
von bluomen bettestat.
des wirt noch gelachtet
innicliche,
kumt iemen an daz selbe pfat,
bî den rôsen er wol mac,
tandaradei,
merket wâ mirz houbet lac.

*Пан Вальтер фон дер Фотельвайде
(1160? – 1227?)*

Де тінь од липи
У долині,
Постіль на двох узріли б ви.
Що там є ліпо,
Свідчать нині
Зламані квіти між трави.
А з улововини в гаю –
Тандарадей! – співалось любо солов'ю.

Я поспішала
У гай щосили,
Де мій коханий ждав мене.
Там я пізнала,
Боже милий,
Блаженство, що не промине.
Чи цілував? – Разів до ста –
Тандарадей! – червоні досі ще уста.

Склав мій коханий
З квітів ложе,
Таку багату постіль нам.
Всміхнувшись, гляне
Перехожий,
Якщо наш слід побачить там.
Де вкрита розами трава, –
Тандарадей! – моя лежала голова.

Daz er bî mir læge,
wessez iemen
(nu enwelle got!), sô schamt ich mich.
wes er mit mir pflæge,
niemer niemen
bevinde daz, wan er unde ich,
und ein kleinez vogellin:
tandaradei,
daz mac wol getriuwe sîn.”

Ліг поруч милий ...
Якби дізнались –
От був би сором, не дай Бог..
Та що робили,
Як розважались,
Не зна ніхто, крім нас обох.
Та ще маленька пташка зна, –
Тандарадей! – але не зрадить нас вона.

König Chuonrat der Junge
(Konradin Hohenstaufen, 1252-1268)

Ich fröi mich manger bluomen rôt
die uns der meie bringen wil.
die stuonden ê in grôzer nôt:
der winter tet in leides vil.
der mei wils uns ergetzen wol
mit mangem wünneclîchen tage:
des ist diu welt gar fröiden vol.

Waz hilfet mich diu sumerzît
und die vil liechten langen tage?
mîn trôst an einer frouwen lît
von der ich grôzen kumber trage.
wil sî mir geben hôhen muot,
dâ tuot si tugentlîchen an,
und daz min fröide wirdet guot.

Swann ich mich von der lieben scheidē,
sô muoz min fröide ein ende hân.
owê, so stirbe ich lîht von leide
daz ich es ie mit ir began.
ichn weiz niht, frou, waz minne sint.
mich lât diu liebe engelten vil
daz ich der jâre bin ein kint.

*Король Конрад Молодший
(Конрадін Гогенштауфен, 1252-1268)*

*М*ене так тішить май, коли
Червоні квіти нам приносить.
Вони в тяжкій біді були,
Взимі страждань зазнали досить.
Але дає розраду май
Своїми захватними днями –
Тож радощами повен край.

Та не допоможуть літні дні,
Такі ясні й довготривалі, –
Лиш Пані – втіхою мені,
Що через неї – всі печалі.
Якщо на душі піднесе
(Це так вона цнотливо чинить) –
Тоді радію над усе.

Та прийде радощам кінець,
Коли настане мить розлуки.
О, через неї нанівець
Зйду, помру з жалю і муки.
Що є любов – не знаю я,
Та дорого плачу за неї,
Бо я роками – ще хлоп'я.

Her Wolfram von Eschenbach
(1170? – 1220?)

Der helden minne ir clage
du sunge ie gegen dem tage,
daz sûre nâch dem süezen.
swer minne und wîplich grüezen
also empfienc
daz si sich muosen scheiden:
swaz du dô riete in beiden,
dô ûf gienc
der morgensterne, wahter, swîc,
dâ von niht langer sienc.

Swer pfliget oder ie gepflac
daz er bî liebe lac
den merkern unverborgen,
der darf niht durch den morgen
dannen streben,
er mac des tages erbeiten:
man darf in niht ûz leiten
ûf sîn leben.
ein offen süeze wirtes wîp
kan sölhe minne geben.

*Пан Вольфрам фон Ешенбах
(1170 – 1220?)*

*Т*и співом скрите кохання
Оплакував у час світання,
Дав після меду – квасу.
Любов хто, життя окрасу,
Сприймає так, –
Тим краще розлучитись,
Порад твоїх би повчитись.
Дасть їм знак
Вранішня зірка, – занімій,
Не клич їх, вартовий.

Хто міг чи може досягти,
З любою щоб лягти
Не нишком, не таємно,
Не мусить, заки темно,
Утікати.
Спокійно він дня чекає,
На нього не чигає
Страх відплати.
Солодка щирість господині –
Його любов віднині.

(Поезія Вольфрама являє своєрідну відповідь на численні *альби* трубадурів та *пісні дня* міннезенгерів. В перекладі дотримано то-нічний розмір оригіналу.)

*Meister Kuonrat von Würzburg
(1225 – 1287?)*

Jou mit vollen aber triufet
ûf die rôsen âne tuft.
ûzer bollen schöne sliufet
manger lösen blüete kluft.
dar in senkent sich diu vogellin,
diu gedœne lûte erklenkent,
daz vil schoene kan gesîn.

Bi der wünne wol mit êren
sol sich kleiden mannes lîp,
daz im künne fröide mêren
ein bescheiden sælic wîp.
swer verschulden wîbes minne sol,
der muoz ringen nâch ir hulden
mit vil dingen tugende vol.

Swer mit sinne valsch kan üeben
als ein dieplich nâchgebûr,
der wil minne sô betrüeben,
daz ir lieplich lôn wirt sûr:
wan sol zwischen minne mit genuht
triuwe in glanzer stæte mischen:
daz birt ganzer fröiden frucht.

*Майстер Конрад з Вюрцбургу
(1225 – 1287?)*

Де на рожу опадає
(Хоч безвонний) дощ роси,
Любо й гоже вислизає
Із бутона чар краси.
Там сідати

хочеться пташкам
Й голосисто заспівати,
Бо врочисто й гарно там.

Це блаженство й честь велика,
Лакоминка на уста –
У малженстві в чоловіка
Цнота жінки й смирнота.
Щоб у дами

викликать любов,
Слід змагатись і ділами,
Й повертатись знов і знов.

Хто зарання вже обманить,
Як фальшивий той сусід,
Той кохання затуманить,
З'їсть червивий, кислий плід.
До кохання

вірности додай, –
Сонцяєсний у триванні,
Буде щасний урожай ...

Anonym (13. Jh.)

CARMINA BURANA
(Ludus Paschalis)

Maria Magdalena:

2. **C**hramer, gip die varwe mir
diu min wengel roete,
da mit ich die iungen man
an ir danch der minnenliebe noete.

Seht mich an,
iungen man!
Lat mich eu gevallen!

Minnet, tugentliche man,
minnekliche vrouwen!
Minne tuet eu hoch gemût,
unde lat euch in hohen eren schauwen.

Seht mich an i. m. etc.

Wol dir werlt, daz du bist
also vreudenriche!
Ich wil dir sin undertan
durch din liebe immer sicherliche.

Seht mich an etc.

Анонім

КАРМІНА БУРАНА

(З „Великоднього дійства”)

Марія Магдалина:

Дай мені, шинкарю, фарб
Личко підкрасити,
Щоб могла я юнака
Борше до кохання спокусити.
Хлопче, стань
І поглянь,
Щоб тобі припала.

Люблячих кохай жінок,
Хлопче, повний цноти.
Мужности надасть любов,
А про честь високу кинь турботи.
Хлопче, стань
І поглянь,
Щоб тобі припала.

Слава світові, де ти
Радістю багатий.
Я в твої підданки йду:
Так певніше будеш ти кохати.
Хлопче, стань
І поглянь,
Щоб тобі припала.

(Переклав 21.V.98)

Anonym

CARMINA BURANA

Diu mukke müz sich sere mün,
wil si den ohsen uberlün.

Der lewe sol auch nimmer lagen,
wellent in di hasen iagen.

Die frösche tunt in selben schaden,
wellent si den storchen ze huse laden.

Der lewe fürhtet des mannes niht,
wan ob er ihn höret und niht siht.

Gienge ein hunt des tages-tusent stunt
ze chirchen, er ist doch ein hunt.

Анонім

КАРМІНА БУРАНА (афоризми)

III а муха самовпенена була,
Що мала перевершити вола.

Не мусить лев ніколи спати,
Як хоче зайця упіймати.

Собі наробить жаба шкоди,
Як бузька кличе до господи.

Не може лев людину налякати,
Коли про нього чути – й не спіткати.

Як пес ходитиме на сотню мес
До церкви, – все одно він далі пес.

(Переклав 23.V.98)

Hans Sachs
(1494-1576)

DAS SCHLARAFFENLAND
(Fragment)

Ein Gegend heißt Schlaraffenland,
den faulen Leuten wohlbekannt,
das liegt drei Meil hinter Weihnachten,
und welcher darein wölle trachten,
der muß sich großer Ding vermeßn
und durch ein Berg mit Hirsbrei eßn,
der ist wohl dreier Meilen dick,
alsdann ist er im Augenblick
in denselbing Schlaraffenland,
da aller Reichtum ist bekannt.
Da sind die Häuser deckt mit Fladn,
Leckkuchn die Haustür und Ladn,
von Speckkuchen Dielen und Wänd,
die Tröm von Schweinenbraten send.
Um jedes Haus so ist ein Zaun
geflochten von Bratwürsten braun.
Von Malvasier so sind die Brunnen,
kommen eim selbs ins Maul gerunnen.
Auf den Tannen wachsen Krapfen
wie hiezuland die Tannzapfen.
Auf Fichten wachsen bachten Schnittn,
Eirplätz tut man von Birken schüttn.
Wie Pfifferling wachsen die Fleckn,
die Weintrauben in Dorenheckn.

Ганз Закс
 (1494-1576)

ШЛЯРАФФЕНЛЯНД
 (Уривок)

Шляраффенлянд – це сторона,
 Що її кожен ледар зна.
 До неї за Різдвом три милі,
 І той, хто чується на силі,
 Кому в геройстві повезе,
 Той гору каші прогризе –
 Крутої каші милі з три.
 Тоді побачить він з гори:
 Шляраффенлянд розкинувсь там,
 Своїм багатством знаний нам.
 Млинцями вкрито кожен дім,
 Попряникові двері в нім,
 Ще й пундикові сіни там,
 З печеної свинини трам.
 Оточує подвір'я тин –
 З ковбасок міцно збитий він.
 В криниці хлопає вино –
 Само ввіллється в рот воно.
 Ростуть пампушки на сосні –
 Вони мов шишки в вишині.
 Солодкі скибки на ялині,
 Береза вся в омлетах нині.
 Рубці ростуть, немов лисички,

Auf Weidenkoppen Semmel stehn,
darunter Bäch mit Millich gehn,
die fallen dann in Bach herab,
daß jedermann zu essen hab.
Auch gehen die Fisch in den Lachn
gsotten, braten, gsulzt und bachn
und gehn bei dem Gestad gar nahen,
lassen sich mit den Händen fahen.
Auch fliegen um (müget ihr glaubn)
gebraten Hühner, Gäns und Taubn.
Wer sie nicht facht und ist so faul,
dem fliegen sie selbst in das Maul.
Die Säu all Jahr gar wohl geratn,
laufen im Land um, sind gebratn.
Jede ein Messer hat im Rück,
darmit ein jeder schneid ein Stück
und steckt das Messer wieder drein.

У виногранах там порічки.
Достиглі булки на вербі
В струмок із молока тобі
Під ноги падають згори.
Голодний? – скільки хоч бери.
А риби плавають в ріці
Запечені і в холодці.
Вони плывуть під берегами,
Щоб там ловити їх руками.
А кури, гуси й голуби
Літають, смажені. Якби
Було лапати неохота –
Вони самі влетять до рота.
А смажені і чемні свині
Весь рік гасають по країні;
У кожного є в спині ніж –
Відріж собі шматок і їж...

Andreas Gryphius
(1616-1664)

TRÄNEN DES VATERLANDES, ANNO 1636

Wir sind doch nunmehr ganz, ja mehr denn ganz verheeret.
Der frechen Völker Schar, die rasende Posaun,
Das von Blut fette Schwert, die donnernde Kartaun
Hat aller Schweiß und Fleiß und Vorrat aufgezehret.

Die Türme stehn in Glut, die Kirch ist umgekehret,
Das Rathaus liegt im Graus, die Starken sind zerhaun,
Die Jungfern sind geschändt, und wo wir hin nur schaun,
Ist Feuer, Pest und Tod, der Herz und Geist durchfähret.

Hier durch die Schanz und Stadt rinnt allzeit frisches Blut.
Dreimal sind schon sechs Jahr, als unser Ströme Flut
Von Leichen fast verstopft, sich langsam fortgedrungen.

Doch schweig ich noch von dem, was ärger als der Tod,
Was grimmer denn die Pest und Glut und Hungersnot:
Daß auch der Seelenschatz so vielen abgezwungen.

Андреас Грифіюс
(1616-1664)

СЛЬОЗИ ВІТЧИЗНИ РОКУ 1636

*М*и геть понищені, в нас непоправна втрата:
Юрба чужих нахаб, лютуюча сурма,
Масний од крові меч чи гуркітна гармата –
Усе наш труд і піт жере і відніма.

Он вежа в полум'ї, он церква мов розтята,
У грузах ратуша, у сильних сил нема.
Куди не глянемо – збезчещені дівчата;
Діймають серце й дух пожари, смерть, чума.

Од міст і шанців кров тече й тече струмками.
Вже тричі по шість літ, як гатимо тілами
Річки – і струмисьї їх спинився і заглох.

Я вже мовчу про те, що гірше від конання,
Жорстокіше вогню, хвороб, голодування –
Адже скарби душі віднято в багатьох.

Angelus Silesius
(Johannes Scheffler, 1624-1677)

AUS DEM
„CHERUBINISCHEN WANDERSMANN“

Halte an, wo läufst du hin, der Himmel ist in dir:
Suchst du Gott anderswo, du fehlst ihn für und für.

Die Rose, welche hier dein äußres Auge sieht,
Die hat in Ewigkeit vor Gott also geblüht.

Ich selbst muß Sonne sein, ich muß mit meinen Strahlen
Das farbenlose Meer der ganzen Gottheit malen.

Ich bin ein Berg in Gott und muß mich selber steigen,
Daferne Gott mir soll sein liebes Antlitz zeigen.

Ein Kind, das auf der Welt nur eine Stunde bleibt,
Das wird so alt, als man Methusalem beschreibt.

Die Heiligen alle sind ein Heiliger allein,
Weil sie ein Herz, Geist, Sinn in einem Leibe sein.

Mensch, was du liebst, in das wirst du verwandelt werden,
Gott wirst du, liebst du Gott, und Erde, liebst du Erden.

Ангелюс Сілезіюс
(*Йоганнес Шеффлер, 1624-1677*)

ХЕРУВИМСЬКИЙ МАНДРІВНИК

Спинись, не поспішай: таж небеса – в тобі.
Шукаєш Бога десь, хоч є з ним, дalebі.

Ця роза, що уздрів тут зовнім оком ти, –
Непроминально їй у Господа цвісти.

Я сонцем хочу быть: тоді промінням, гожу,
З безбарвности морів красу змалюю Божу.

Я – Божа скеля; ввись себе підношу сам,
Тож любляче лице Господь відкриє там.

Заледь прийшло на світ дитя, і з першим днем
Той самий має вік, що мав Матусалем.

Усі святі одно-єдине сотворіння:
В них серце спільне й любов і розуміння.

Що любиш ти в житті, тим станеш опісля:
Як Бога – божеством, як землю – будь земля.

*Katharina Regina Greiffenberg,
Freiin von Seisenegg (1633-1694)*

SONETT

Die Süßheit selbst an Brüsten säuget.
Die Weisheit wird ein kleines Kind,
Die Allmacht man mit Windeln bindt.
Gott hier sein Herz leibhaftig zeigt,

Ja solches gar zu uns herneiget.
Das Himmelreich im Stall sich findt.
Hie dient das Engel-Hofgesind.
Dies alles uns zu Trost erzweiget.

Die Keuschheit einen Sohn gebar,
Der doch schon vor den Sternen war.
Was Er nicht war, das ist Er worden:

Und was Er war, das blieb er noch:
Daß Er in diesem neuen Orden
Von uns wegnähm das Sünden-Joch.

*Катаріна Регіна Грайфенберг,
баронеса фон Зайзенег (1633-1694)*

СОНЕТ

З грудей саму солодкість п'є.
Премудрість – в цій малій Дитині.
Сповито Всемогутність нині.
Бог серце розкрива своє

І віддає його людині.
Небесним царством хлів стає,
А янгол – за слугу в яскині,
І всім полегшу нам дає.

У Діви народився Син,
Давніш од зір Він був на світі –
Тим, чим не був, зробився Він.

Якщо ж Він був, то є всякчас.
Він у Новому Заповіті
Ярмо гріхів здіймає з нас ...

Johann Nikolaus Götz
(1721-1781)

TRIOLETT

Ein gutes Triolett zu machen,
Gehört nicht zu den leichten Sachen.
Vergebens bildet der sich ein,
Ein gutes Triolett zu machen,
Den nicht die Pierinnen weihn.
Ein feiner Satyr muß uns lachen,
Und Amor selbst Gehilfe sein,
Ein gutes Triolett zu machen.

Йоганн Ніколяус Гетц
(1721-1781)

ТРИОЛЕТ

Укласти добрий тріолет
Не кожен здужає поет.
І ті даремно тратять сили,
Щоб скласти добрий тріолет,
Що музи їх не освятили.
Сатир хай зрадить нам секрет,
Амур допоможе легкокрилий
Укласти добрий тріолет.

Anonym (nach 1435)

AGNES BERNAUERIN

Es reiten drei Herren zu München hinaus,
sie reiten wohl vor der Bernauerin Haus:
„Bernauerin, bist du darinnen?

Bist du darinnen, so tritt heraus!
Der Herzog ist draußen vor ihrem Haus,
mit all seinem Hofgesinde.”

Sobald die Bernauerin die Stimme vernahm,
ein schneeweißes Hemd zog sie gar bald an,
wohl vor den Herzog zu treten.

Sobald die Bernauerin vors Tor ‘naus kam,
drei Herren gleich die Bernauerin vernahm’n:
„Bernauerin, was willst du machen?

Ei, willst du lassen den Herzog entwegen?
Oder willst du lassen dein jung frisches Leben,
ertrinken im Donauwasser? –”

„Und eh ich will lassen mein’ Herzog entwegen,
so will ich lassen mein jung frisches Leben,
ertrinken im Donauwasser.

Анонім (після 1435 р.)

АГНЕС БЕРНАВЕРІН

*Т*ри вершники в'їхали кроком швидким
До Мюнхену, аж під Бернаверин дім,
Питають у неї: чи вдома?

– Якщо ти вдома, виходь мерщій:
Там герцог жде на прихід твій
І з ним уся його челядь.

Як тільки до неї ця річ досягла,
Вона сніжнобілу кошулю вдягла,
Бо герцога рада зустріти.

Заледве Бернаверін вийшла з воріт,
Три вершники кажуть: – Давай відповідь:
Бернаверін, що ти волієш?

Як герцога ти не залишиш, затам, –
Тоді розпрощайся з юним життям –
Утоплена будеш в Дунаї.

– Ніж я мого герцога мала б лишити,
То я вже волюю тоді не жити,
Втонути у водах Дунаю.

Der Herzog ist mein, und ich bin sein;
so dürfen wir nimmer geschieden sein,
sind wir gar treu versprochen.”

Bernauerin auf dem Wasser schwamm,
Maria, Mutter Gottes, hat sie gerufen an,
sollt ihr aus dieser Not helfen:

„Hilf mir, Maria, aus dem Wasser heraus,
mein Herzog läßt dir bauen ein neues Gotteshaus,
von Marmelstein einen Altar.”

Sobald sie dieses hat gesprochen aus,
Maria, Mutter Gottes, hat geholfen aus,
und bei dem Leben errettet.

Sobald die Bernauerin auf die Brucken kam,
ein Henkersknecht zur Bernauerin sprach:
„Bernauerin, was willst du machen?

Ei, willst du werden ein Henkersweib?
Oder willst du lassen dein jung stolzen Leib,
ertrinken im Donauwasser?”

„Und eh ich will werden ein Henkersweib,
so will ich lassen mein jung stolzen Leib,
ertrinken im Donauwasser!”

Es stund kaum an den dritten Tag,
dem Herzog kam eine traurige Klag:
„Bernauerin ist ertrunken!”

І я є – його, і він є – моїм
І я не розстанусь ніколи з ним,
І ми одне одному – вірні.

І вже Бернаверін плава в воді
І Божу Матір кличе в біді,
Щоб їй дала допомогу.

– О, Матінко Божа, лиха позбав:
Мій герцог собор би Тобі збудував,
Де був би олтар мармуровий...

Заледве вона це встигла сказати,
Дала їй поміч Божая Мати
І їй життя врятувала.

Заледве вона ступила на міст,
Вже кат-служник виявля свій хист:
– Бернаверін, що ти волієш?

Чи хочеш стати мені за дружину?
Чи гордість тебе доведе до загину
І втоплена будеш в Дунаї?

– Ніж катові стати мені за дружину,
Хай горде і юне це тіло загине,
Утоплене буде в Дунаї.

Як зоря третій день почина,
Дійшла до герцога вістка сумна:
Бернаверін, кажуть, втопилась.

„Auf! rufet mir alle Fischer daher,
sie sollen fischen bis an das Schwarze Meer,
daß sie mein feines Lieb suchen.“

Es kommen gleich alle Fischer daher,
sie haben gefischt bis an das Schwarze Meer,
Bernauerin haben sie gefunden.

Sie legens dem Herzog wohl auf den Schoß,
der Herzog viel tausend Tränen vergoß,
er tät gar herzlich weinen.

„So rufet mir her fünftausend Mann,
einen neuen Krieg will ich nun fangen an
mit meinem Herrn Vatern eben.

Und wär mein Herr Vater mir nicht so lieb,
ich ließ ihn aufhängen als wie einen Dieb,
wär aber mir eine große Schande.“

Es stund kaum an den dritten Tag,
dem Herzog kam eine traurige Klag:
sein Vater ist gestorben!

„Die mir helfen meinen Herrn Vater begraben,
rote Mäntel müssen sie haben,
rot müssen sie sich tragen.

Und die mir helfen mein Feinslieb begraben,
schwarze Mäntel müssen sie haben,
schwarz müssen sie sich tragen!

– Покличте всіх рибарів сюди,
До Чорного моря тягніть неводи:
Шукайте коханої тіло...

І швидко вернулись назад рибачки:
Дунаєм пройшли аж до гирла ріки
І тіло її відшукали.

І герцог її на коліна кладе
І плач за плачем без кінця веде,
І стримати сліз не може.

– Покличте мені п'ять тисяч бійців,
Щоб я їх мерщій до бою повів –
Супроти батька війною.

Якби я батька так не любив,
Повісить його б між злодіїв велів,
Була б то ганьба велика.

Як зоря третій день почина,
Дійшла до герцога вістка сумна;
Що вже помер його тато.

– Хто батька мені допоможе ховати,
Той мусить червону одержу мати,
В червоному мусить бути.

А хто допоможе дружину ховати,
Той має у чорні вдягнутись шати,
Той чорне має носити.

So wollen wir stiften ein ewige Meß,
daß man der Bernauerin nicht vergeß,
man wolle für sie beten!”

Встановлюю: вічна хай правиться мша,
Щоб з нами лишалась її душа,
І хто не забув – щоб молився...

(Переклав 7.III.99)

Johann Gottfried Herder
(1744-1803)

HERR OLUF

Herr Oluf reitet spät und weit,
zu bieten auf seine Hochzeitleut.

Da tanzen die Elfen auf grünem Strand,
Erlkönigs Tochter reicht ihm die Hand:

„Willkommen, Herr Oluf, komm tanze mit mir,
zwei goldene Sporen schenke ich dir.“

„Ich darf nicht tanzen, nicht tanzen ich mag,
denn morgen ist mein Hochzeitstag.“

„Tritt näher, Herr Oluf, komm tanze mit mir,
ein Hemd von Seide schenke ich dir,

ein Hemd von Seide, so weiß und fein,
meine Mutter bleicht's mit Mondenschein.“

„Ich darf nicht tanzen, nicht tanzen ich mag,
denn morgen ist mein Hochzeitstag.“

„Tritt näher, Herr Oluf, komm tanze mit mir,
einen Haufen Goldes schenke ich dir.“

„Einen Haufen Goldes nähme ich wohl;
doch tanzen ich nicht darf noch soll.“

Йоганн Готфрід Гердер
(1744-1803)

ПАН ОЛУФ

Далеко й пізно мчить Олуф-пан
Скликать на весілля своє поїжджан.

Де ельфи танцюють біля струмка,
Вільшана царівна його заклика:

– Вітай, пане Олуф! До танцю ходім:
Остроги злотні заробиш тим.

– Не смію, не можу піти в танець,
Бо завтра весілля: мені під вінець.

– Підходь, пане Олуф! До танцю ходім:
Єдвабну кошулю заробиш тим.

Немає біліших едвабів тонких:
При місяці мати білила їх.

– Не смію, не можу піти в танець,
Бо завтра весілля: мені під вінець.

– Підходь, пане Олуф! До танцю ходім:
Ти купу злота заробиш тим.

– Я радо те злото взяв би собі.
До танцю ж не можу піти, далєбі.

„Und willst du, Herr Oluf, nicht tanzen mit mir,
soll Seuch und Krankheit folgen dir.“

Sie tät ihm geben einen Schlag auf's Herz,
sein Lebtag fühlt er nicht solchen Schmerz.

Drauf tät sie ihn heben auf sein Pferd:
„Reit hin zu deinem Fräulein wert!“

Uns als er kam vor Hauses Tür,
seine Mutter zitternd stand dafür.

„Sag an, mein Sohn, sag an mir gleich,
Wovon du bist so blaß und bleich?“

„Und sollt ich nicht sein blaß und bleich,
ich kam in Erenkönigs Reich.“

„Sag an, mein Sohn, so lieb und traut,
was soll ich sagen deiner Braut?“

„Sagt ihr, ich ritt in den Wald zur Stund
zu proben allda mein Ross und Hund.“

Frühmorgens, als der Tag kaum war,
da kam die Braut mit der Hochzeitschar.

Sie schenkten Met, sie schenkten Wein;
„Wo ist Herr Oluf, der Bräutigam mein?“

„Herr Oluf ritt in den Wald zur Stund,
zu proben allda sein Ross und Hund.“

Die Braut hob auf den Scharlach rot:
da lag Herr Oluf und war tot.

– Не хочеш до танцю – тоді без жалю
Хвороби й болячки на тебе нашлю.

І вдарила в серце його вона –
Ще зроду він болю такого не зна.

Тоді на коня підсадила вмиць:
– Тепер до панни своєї їдь.

До дому доїхав пізно вночі,
А мати у дверях стоїть, тремтячи:

– Повідж мені, сину, – каже йому, –
Чому це ти білий, блідий чому?

– Тому я збілів і бліде лице –
В царя у вільшаного був оце...

– Повідж-но, синку коханий мій,
Що я нареченій скажу твоїй?

– Скажи, що поїхав твій син у ліси
Пізнати, як маються кінь і пси.

А другого дня на світанку-зорі
Уже наречена з гістьми на дворі.

Гостям наливають вино й меди.
– А де ж це пан Олуф? Подівсь куди?

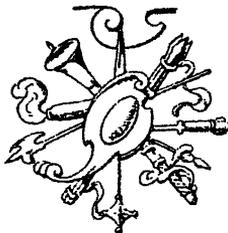
– Поїхав мій син на часину в ліси
Пізнати, як маються кінь і пси...

Зняла наречена покровів багрець:
Лежав там пан Олуф і був уже мрець.

NACHTIGALL

Noch einmal! schlage noch einmal,
Du meine Freundin Nachtigall,
Du meiner Einsamkeit
Ach! einzige Gespielin! Weit
Weit sangst du sonst den stillen Mondesschatten
Und meinem öden Herzen
So süße Ruh!
Und jetzt ach! schweigest du
Dem armen Herzen und den Schatten
Die dir, wie sanft! gehorchet hatten
Und meines öden Herzens Schmerzen
Frühzeitig schweigest du!
Erwache! höre mich! und schlage noch einmal
Du einge Freundin, Nachtigall!

СОЛОВЕЙ

*Н*у, щебетни! ну, ще бо щебетни,
Мій друже соловейку, з далини.

Адже в моєї самоти

Єдиний співтовариш – ти.

Твій спів крізь тишу місячної тіні

Моєму серцеві глухому –

Солодкий супокій...

Чому ж замовк ти нині? –

Таж бідне серце й тіні ночі

Тебе так слухали охоче, –

І ось про серце й біль у ньому

Вже не розкажеш нікому.

Послухай-но, прокинсь! Хоч раз із далини,

Мій друже соловейку, щебетни!

Gottfried August Bürger
(1747-1794)

AN DAS HERZ

*L*ange schon in manchem Sturm und Drange
Wandeln meine Füße durch die Welt.
Bald, den Lebensmüden beigesellt,
Ruh' ich aus von meinem Pilgergange.

Leise sinkend faltet sich die Wange;
Jede meiner Blüten welkt und fällt.
Herz, ich muß dich fragen: Was erhält
Dich in Kraft und Fülle noch so lange?

Trotz der Zeit Despoten-Allgewalt
Fährst du fort, wie in des Lenzes Tagen,
Liebend wie die Nachtigall zu schlagen.

Aber ach! Aurora hört es kalt,
Was ihr Tithons Lippen Holdes sagen. –
Herz, ich wollte, du auch würdest alt!

Готфрід Август Бюргер
(1747-1794)

ДО СЕРЦЯ

Світом довелось блукать чимало
В бурі й нагиску моїм ногам.
В товаристві стомлених життям
Відпочить прочанину пристало.

Вже обличчя клониться зів'яло,
Осипатися пора квіткам.
Серце! що ж тебе – питаю сам –
Ївним сил тримає, як тримало?

Повз жорстоке часу проминання,
Ти, немов колись весняним днем,
Далі любиш бити солов'єм.

Вже й Аврора зимно, далєбі,
Слухає Тітонові признання...
Серце! Час постаріти й тобі.

(Переклав 4.XII.97)

Friedrich Gottlieb Klopstock
(1724-1803)

DIE FRÜHEN GRÄBER

Willkommen, o silberner Mond,
Schöner, stiller Gefährt' der Nacht!
Du entfliehst? Eile nicht, bleib, Gedankenfreund!
Sehet, er bleibt, das Gewölk wallte nur hin.

Des Maies Erwachen ist nur
Schöner noch wie die Sommernacht,
Wenn ihm Tau, hell wie Licht, aus der Locke träuft,
Und zu dem Hügel herauf rötlich er kömmt.

Ihr Edleren, ach es bewächst
Eure Male schon ernstes Moos!
O wie war glücklich ich, als ich noch mit euch
Sahe sich röten den Tag, schimmern die Nacht.

Фрідріх Готліб Кльопшток
(1724-1803)

РАННІ МОГИЛИ *)

О місяцю срібний, вітай.
Гарний, тихий, мій друг нічний.
Вже біжиш? Не втікай: стій, задуми брат.
Бачте, лишивсь, за хмарки тільки сховавсь.

Пробудження травня лишень
Ще гарніше, ніж літня ніч,
Як роса, світла вся, з чуба крап та крап,
І як на пагорби він в червені йде.

Ви, шляхтичі! Вже бо проріс
Крізь герби вам похмурий мох.
О, і я щастя мав, як тоді при вас
Бачив заграви світань, мерехт ночей.

*) Поезію писано асинартетичним віршем, при чому в кожній строфі чотири рази міняється розмір (див. примітки)

Johann Wolfgang von Goethe
(1749-1832)

WANDERERS NACHTLIED I

Über allen Gipfeln
Ist Ruh,
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch;
Die Vöglein schweigen im Walde.
Warte nur, balde
Ruhest du auch.

WANDERERS NACHTLIED II

Der du von dem Himmel bist,
Alles Leid und Schmerzen stillest,
Den, der doppelt elend ist,
Doppelt mit Erquickung füllest,

Ach, ich bin des Treibens müde!
Was soll all der Schmerz und Lust?
Süßer Freide,
Komm, ach komm in meine Brust!

Йоганн Вольфганг фон Гете
(1749-1832)

НІЧНА ПІСНЯ СКИТАЛЬЦЯ. I

На шпилях у горах
Спочин.
Вже ніяк порух
Листу з вершин
Спостерегти.
Птаство мовчить серед бору.
Стрінеш-бо скоро
Спокій і ти.

НІЧНА ПІСНЯ СКИТАЛЬЦЯ. II

Ти, що з неба, тиховійний,
Стишуєш страждання й лиха,
Ти, що можеш біль подвійний
Втілити в подвійну втіху, –
Я втомився понад міру,
Мука то чи радість буде, –
Любий миру,
Увійди до мене в груди.

Johann Christoph Friedrich von Schiller
(1759-1805)

NÄNIE

*A*uch das Schöne muß sterben! Das Menschen und Götter bezwinget,
Nicht die eherne Brust rührt es des stygischen Zeus.

Einmal nur erweichte die Liebe den Schattenbeherrscher,
Und an der Schwelle noch, streng, rief er zurück sein Geschenk.

Nicht stillt Aphrodite dem schönen Knaben die Wunde,
Die in den zierlichen Leib grausam der Eber geritzt.

Nicht errettet den göttlichen Held die unsterbliche Mutter,
Wann er, am skäischen Tor fallend, sein Schicksal erfüllt.

Aber sie steigt aus dem Meer mit allen Töchtern des Nereus,
Und die Klage hebt an um den verherrlichten Sohn.

Siehe! Da weinen die Götter, es weinen die Göttinnen alle,
Daß das Schöne vergeht, daß das Vollkommene stirbt.

Auch ein Klaglied zu sein im Mund der Geliebten, ist herrlich,
Denn das Gemeine geht klanglos zum Orkus hinab.

Йоган Крістоф Фрідріх фон Шіллер
(1759-1805)

НЕНІЯ

*М*усить умерти й Краса. Що богами й людьми володіє,
Зевсу стигійському те мідних грудей не дійме.

Раз пом'якшила лишень любов володаря п'їтьми,
Та вже з порога свій дар строго зазвав він назад.

Ні, Афродіта не згоїть красуневі-хлопцеві рани,
Як йому тіло струнке вепер жорстоко роздер.

Теж не спасе божественного мати безсмертна героя,
Що біля скейських воріт, долю сповнивши, впаде.

Вийшовши з моря, однак, з усіма дочками Нерēja,
Тільки й оплаче вона славного сина свого.

Гляньте! Там плачуть богове, плачуть із ними й богині,
Що проминає Краса, що Досконале вмира.

Навіть жалобні пісні в устах у коханих – прекрасні,
Адже без жодних жалінь Підле до Орка іде.

(Переклав 3.1.99)

Friedrich Leopold Graf zu Stolberg
(1750-1819)

AUF DEM WASSER ZU SINGEN

Mitten im Schimmer der spiegelnden Wellen
Gleitet, wie Schwäne, der wankende Kahn;
Ach, auf der Freude sanftschimmernden Wellen
Gleitet die Seele dahin wie der Kahn;
Denn von dem Himmel herab auf die Wellen
Tanzet das Abendrot rund um den Kahn.

Über den Wipfeln des westlichen Haines
Winket uns freundlich der rötliche Schein,
Unter den Zweigen des östlichen Haines
Säuselt der Kalmus im rötlichen Schein;
Freude des Himmels und Ruhe des Haines
Atmet die Seel im errötenden Schein.

Ach, es entschwindet mit tauigem Flügel
Mir auf den wiegenden Wellen die Zeit.
Morgen entschwindet mit schimmerndem Flügel
Wieder wie gestern und heute die Zeit,
Bis ich auf höherem, strahlendem Flügel
Selber entschwinde der wechselnden Zeit.

*Фрідріх Леопольд граф цу Штольберг
(1750-1819)*

ПІСНЯ – ЩОБ СПІВАТИ НАД ВОДОЮ

Посеред блимань дзеркальної хвилі
Плине, мов лебідь, непевний човен.
Ах, це на радощі лагідній хвилі
Плине туди ж бо душа, як човен;
З неба вечірня заграва на хвилі
Нам обтанцьовує вколо човен.

Понад вершинами в західнім гаї
Дружньо віта нас вечірня зоря;
Поміж гілками у східньому гаї
Вже лепеху присипляє зоря;
Радістю неба і тишею в гаї
Дише душа, коли тліє зоря.

Ах, проминає на росяних крилах
Разом з хитливими хвилями час,
„Завтра” промчить миготливо на крилах,
Як і вчорашній, і нинішній час,
Аж на високих осяяних крилах
Сам я покину мінливий цей час.

(Переклав 25.XII.98)

Ludwig Heinrich Christoph Hölty
(1748-1776)

DER SÄNGER UND
DIE KÖNIGSMAID

Ich weiß eine Mär aus verklungener Zeit:
Es liebte der Sänger die Königsmaid; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Die Saiten erklangen in Lust und Schmerz;
sie lockten, sie zwangen das lauschende Herz; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Halb hat sie geschenkt ihm, halb hat er geraubt
ein goldenes Löcklein vom lieblichen Haupt; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Sie bot ihm den heißen, den duftigen Mund,
den hat er geküßt in seliger Stund; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Nun zischelts wie Schlangen die Gassen hindurch,
und zischelt hinauf bis zur Königsburg; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Der Mond schien traurig, das Henkerbeil klang,
der Sturmwind pfiß einen Grabgesang; –
o weh ihm, er konnte nicht schweigen!

Людвіг Гайнріх Крістоф Гельті
(1748-1776)

СПІВЕЦЬ І КОРОЛІВНА

Я казку повім відшумілих часів:
Співець королівську доньку любив –
Шкода, що не вмів він мовчати.

Є радість і біль у звуках струни,
І ваблять і силують серце вони –
Шкода, що не вмів він мовчати.

Напів у дарунок, напів силоміць
Він локон дістав зі златавих косиць –
Шкода, що не вмів він мовчати.

Від уст ароматних вогнем папшить –
І він їх цілує в щасливу мить. –
Шкода, що не вмів він мовчати.

А шепіт провулками в'ється, як гад –
І от досягнув королівських палат. –
Шкода, що не вмів він мовчати.

І місяць сумує на учті катів,
І в посвисті бур – похоронний спів, –
Шкода, що не вмів він мовчати.

(Переклав 31.І – 1.ІІ. 99)

AUFTRAG

Ihr Freunde, hänget, wann ich gestorben bin,
die kleine Harfe hinter dem Altar auf,
wo an der Wand die Totenkränze
manches verstorbenen Mädchens schimmern.

Der Küster zeigt dann freundlich dem Reisenden
die kleine Harfe, rauscht mit dem roten Band,
das, an der Harfe festgeschlungen,
unter den goldenen Saiten flattert.

„Oft“, sagt er staunend, „tönen im Abendrot
von selbst die Saiten leise wie Bienton:
die Kinder, hergelockt vom Kirchhof,
hörtens, und sahn, wie die Kränze bebten.“

ДОРУЧЕННЯ ^{*)}

*П*овісьте, друзі, маленьку гарфу цю,
Коли помру я, позаду вітвара,
Де на стіні дівчат померлих
Блимають тихо вінки погребні.

Дячок мандрівцям чемно покаже там
Маленьку гарфу й червоний бант на ній,
І шарудить при тому стрічка,
Що обіймає ці злотні струни.

І часто, каже, дзвенять увечері
Самі ці струни, ніби гудіння бджіл.
З-поміж могил, ув іграх, діти
Бачили й чули вінків тремтіння.

(Переклав 25.X – 1.XI.98)

*) Поезію писано алкеєвою строфою.

Friedrich Rückert
(1788-1866)

DER HIMMEL

Der Himmel ist, in Gottes Hand gehalten,
Ein großer Brief von azurblauem Grunde,
Der seine Farbe hielt bis diese Stunde
Und bis an der Welt Ende sie wird halten.

In diesem großen Briefe ist enthalten
Geheimnisvolle Schrift aus Gottes Munde;
Allein die Sonne ist darauf das runde
Glanzsigel, das den Brief nicht läßt entfalten.

Wenn nun die Nacht das Siegel nimmt vom Briefe,
Dann liest das Auge dort in tausend Zügen
Nichts als nur eine große Hieroglyphe:

Gott ist die Lieb', und Liebe kann nicht lügen!
Nichts als dies Wort, doch das von solcher Tiefe,
Daß kein Verstand der Auslegung kann gnügen.

Фрідріх Рюккерт
(1788-1866)

НЕБО

І небеса у Господа в руках –
Великий лист, де тло блакитно-синє.
І він цей колір свій зберіг донині
І вічно берегтиме у віках.

Письмо таємне, непідвладне зміні –
Воно звучало в Бога на устах;
А сургучеве сонце в небесах –
Печать, щоб не розкритися святині.

Коли ж бо ніч зніма печать з листа,
У сотнях тисяч знаків зір чита
Один гієрогліф великоможний.

Бог є любов, яка олжі не зна,
І в тім єдинім слові – глибина,
Що розум наш збагнути неспроможний.

BARBAROSSA

Der alte Barbarossa,
der Kaiser Friederich,
im unterirdischen Schlosse
hält er verzaubert sich.

Er ist niemals gestorben,
er lebt darin noch jetzt;
er hat im Schloß verborgen
zum Schlaf sich hingesezt.

Er hat hinabgenommen
des Reiches Herrlichkeit
und wird einst wiederkommen
mit ihr zu seiner Zeit.

Der Stuhl ist elfenbeinern,
darauf der Kaiser sitzt;
der Tisch ist marmelsteinern,
worauf sein Haupt er stützt.

Sein Bart ist nicht von Flachse,
er ist von Feuersglut,
ist durch den Tisch gewachsen,
worauf sein Haupt ausruht.

Er nickt als wie im Traume,
sein Aug halb offen zwinkt,
und je nach langem Raume
er einem Knaben winkt.

БАРБАРОССА

Що Фрідріх Барбаросса
Старий наш володár
В підземнім замку досі
Дріма в обладі чар.

Він не вмирав ніколи,
Лише живе у сні –
Бо чарами збороли
У тверджі потайній.

Клейноди взяв до схову,
Корону він припас,
І він їх візьме знову,
Коли настане час.

І трону кість слонова,
І мармуровий стіл...
І головою знову
Він хилиться на діл.

Та борода не з льону,
А щиро-вогняна,
Вже через стіл од трону
Переросла вона.

Куняє дні і ночі,
Повіки не стуля.
А прийде час урочий –
Покличе пахоля.

Er spricht im Schlaf zum Knaben:
Geh hin vors Schloß, o Zwerg,
und sieh, ob noch die Raben
herfliegen um den Berg.

Und wenn die alten Raben
noch fliegen immerdar,
so muß ich auch noch schlafen
verzaubert hundert Jahr.

CHIDHER

Chidher, der ewig junge, sprach:
Ich fuhr an einer Stadt vorbei,
ein Mann im Garten Früchte brach;
ich fragte, seit wann die Stadt hier sei?
Er sprach und pflückte die Früchte fort:
„Die Stadt steht ewig an diesem Ort
und wird so stehen ewig fort.“ –
 Und aber nach fünfhundert Jahren
 kam ich desselbigen Wegs gefahren.

Da fand ich keine Spur der Stadt;
ein einsamer Schäfer blies die Schalmei,
die Herde weidete Laub und Blatt.
Ich fragte, wie lange die Stadt vorbei?
Er sprach und blies auf dem Rohre fort:
„Das Eine wächst, wenn das Andre dorrt;
das ist mein ewiger Weideort.“ –

Крізь сон він промовляє:
– Глянь і повідж мені:
Чи круків чорна згряя
Кружляє в вишині?

Як бачиш далі в хмарах
Старезних круків літ,
Знов мушу я в цих чарах
Проспати сотню літ...

(Переклав 27-8.III.93)

ХІДГЕР

Хідгер вічно-юний це повів:
– Я містом їхав колись давно.
В мужчини в саду промежі плодів
Спитався: Це місто – чи давнє воно ?
Він мовив і далі зривав плоди:
Це місто тут стояло завжди,
Стоятиме й далі воно завсігди.
Але минуло п'ять віків,
І шлях мій знову туди привів.

Ні сліду од міста вже не було.
Самотньо в сопілку грав чередник.
Отара скубла лист і зело.
Спитав я: – А город? – куди він зник?
Дмухнувши в сопілку, він мовив на те:
– Одне засихає, а інше росте.
Одвіку тут я – й різнотрав'я густе...

Und aber nach fünfhundert Jahren
kam ich desselbigen Wegs gefahren.

Da fand ich ein Meer, das Wellen schlug,
ein Fischer warf die Netze frei;
und als er ruhte vom schweren Zug,
fragt ich, seit wann das Meer hier sei?
Er sprach und lachte meinem Wort:
„So lang, als schäumen die Wellen dort,
fischt man und fischt in diesem Port.“ –

Und aber nach fünfhundert Jahren
kam ich desselbigen Wegs gefahren.

Da fand ich einen waldigen Raum,
und einen Mann in der Siedelei,
er fällte mit der Axt den Baum;
ich fragte, wie alt der Wald hier sei?
Er sprach: „Der Wald ist ein ewiger Hort!
Schon ewig wohn ich an diesem Ort,
und ewig wachsen die Bäume fort.“ –

Und aber nach fünfhundert Jahren
kam ich desselbigen Wegs gefahren.

Da fand ich eine Stadt, und laut
erschallte der Markt vom Volksgeschrei.
Ich fragte: „Seit wann ist die Stadt erbaut,
wohin ist Wald und Meer und Schalmei?“
Sie schrien und hörten nicht mein Wort:
„So ging es ewig an diesem Ort,
und wird so gehen ewig fort.“

Und aber nach fünfhundert Jahren
will ich desselbigen Weges fahren.

Але проминуло п'ять віків,
І шлях мій знов туди привів.

Я море знайшов і удари хвиль.
Рибалка сіті там закида.
Як він спочивав од тяжких зусиль,
Спитав я, відколи тут – вода ?
І він з моїх засміявся слів: –
– Відколи існує піна валів,
Рибалки виходять до цих берегів.
Але минуло п'ять століть,
І шлях мій знов туди лежить.

Я бачу: там темніє бір.
Хатина осадчого в нім мала,
І чуть, як по дереву стука топір.
Питаю: – Давно тут хаща зросла ?
І він одказав: – Тут одвіку бори.
З прадавньої тут вікую пори,
І вічно ростимуть дуби й явори.
Але проминуло п'ять віків,
І шлях мій знову туди привів.

Я місто знайшов, де луна несе
Базарний гам, людські голоси.
Питаю: – Хто збудував це все ?
Де та сопілка, і море, й ліси ?
Вони кричать і слів їм не чуть:
Тут вічне місто велелюдь.
Так завжди було, і має так быть.
Але як пройде п'ять століть,
Я знову сюди заверну мимохідь.

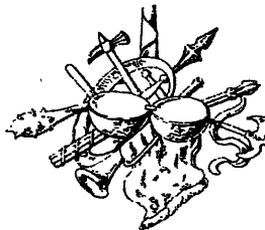
(Переклав 28.III.93)

Ich bin der Welt abhanden gekommen,
mit der ich sonst viele Zeit verdorben;
sie hat so lange nichts von mir vernommen,
sie mag wohl glauben, ich sei gestorben!

Es ist mir auch gar nichts daran gelegen,
ob sie mich für gestorben hält.
Ich kann auch gar nichts sagen dagegen,
denn wirklich bin ich gestorben der Welt.

Ich bin gestorben dem Weltgetümmel
und ruh' in einem stillen Gebiet!
Ich leb' allein in meinem Himmel,
in meinem Lieben, in meinem Lied.

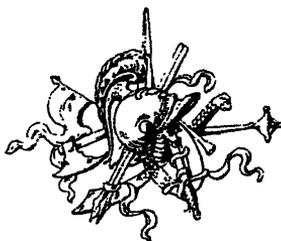

Для світу я пропав цілковито,
Багато часу звів нанівець,
А що вісток не давав для світу,
Спало на думку, ніби я мрець.

Але мені в тім нема турботи,
Що за небіжчика став тепер,
І не кажу я нічого проти,
Бо я на правду для світу помер.

Я вмер для світу сум'ять-ганеби
І спочиваю в тиші ясній.
Я сам живу в моєму небі,
В моїм коханні, в пісні моїй.

Ernst Moritz Arndt
(1769-1860)

BALLADE

Und die Sonne machte den weiten Ritt
um die Welt,
und die Sternlein sprachen: „Wir reisen mit
um die Welt“;
und die Sonne, sie schalt sie: „Ihr bleibt zu Haus!
denn ich brenn euch die goldnen Äuglein aus
bei dem feurigen Ritt um die Welt.“

Und die Sternlein gingen zum lieben Mond
in der Nacht,
und sie sprachen: „Du, der auf Wolken thront
in der Nacht,
laß uns wandeln mit dir, denn dein milder Schein,
er verbrennet uns nimmer die Äugelein“.
Und er nahm sie, Gesellen der Nacht.

Nun willkommen, Sternlein und lieber Mond,
in der Nacht!
Ihr verstehtet, was still in dem Herzen wohnt
in der Nacht.
Kommt und zündet die himmlischen Lichter an,
daß ich lustig mitschwärmen und spielen kann
in den freundlichen Spielen der Nacht.

Ернст Моріц Арндт
(1769-1860)

БАЛЯДА

І сонце конем оббіга своїм
Цілий світ.
І просять зірки, щоб оббігти з ним
Цілий світ.
Але сонце наказує: „Вдома сидіть.
А не то оченята випало вмить,
Як вогнем облітаю світ.”

Тож до любого місяця йдуть зіроньки
Уночі:
„Ми трон твій бачимо крізь хмарки
Уночі.
Візьми нас, бо лагідним сяйвом ачей,
Ти ніколи не випалиш нам очей”
І він увесь гурт бере вночі.

Тож вітай, місяченьку й зірки дрібні,
Уночі.
Ви збагнули, чим серце живе в тишині
Уночі.
Прийдіть, засвітіть в небесах ліхтарі,
Щоб міг я співвріяти в дружній грі
І бавився з вами вночі.

(Переклав І.І.1998)

Friedrich Hölderlin
(1770-1843)

AN DIE PARZEN

Nur Einen Sommer gönnt, ihr Gewaltigen!
Und einen Herbst zu reifem Gesange mir,
Daß williger mein Herz, vom süßen
Spiele gesättiget, dann mir sterbe.

Die Seele, der im Leben ihr göttlich Recht
Nicht ward, sie ruht auch drunten im Orkus nicht;
Doch ist mir einst das Heilge, das am
Herzen mir liegt, das Gedicht, gelungen,

Willkommen dann, o Stille der Schattenwelt!
Zufrieden bin ich, wenn auch mein Saitenspiel
Mich nicht hinab geleitet; einmal
Lebt'ich, wie Götter, und mehr bedarfs nicht.

Фрідріх Гельдерлін
(1770-1843)

ПАРКАМ *)

Одно ще літо дайте, Насильниці,
Мені – і осінь, співи щоб визріли,
Бо моє серце згодне: грою
Солодко впившись, нехай помру я.

Душа, що Божих в житті не мала прав,
Також спокою в Орку не матиме,
Але коли святе, що нині
В серці лежить – оцей вірш – удасться,

Вітаю тишу у Царстві тіней я.
Буду вдоволений, навіть як струн моїх
Не доторкнувся більш: хоч раз я
Жив наче боги. Чого ще треба?

*) Поезії „Паркам”, „До наших поетів”, „Колись і нині” писані алкеєвою строфою. „Добра віра” та „До молодих поетів” – четвертою асклепідовою. Див. примітки.

ELEGISCHE DISTICHEN

Lern im Leben die Kunst, im Kunstwerk lerne das Leben.
L Siehst du das eine recht, siehst du das andere auch.

Hast du Verstand und ein Herz, so zeige nur eines von beiden,
Beides verdammen sie dir, zeigest du beides zugleich.

Tief im Herzen haß ich den Troß der Despoten und Pfaffen,
Aber noch mehr das Genie, macht es gemein sich damit.

Immer spielt ihr und scherzt? Ihr müßt! o Freunde! mir geht dies
In die Seele, denn dies müssen Verzweifelte nur.

DER GUTE GLAUBE

Schönes Leben! du liegst krank, und das Herz ist mir
Müd vom Weinen, und schon dämmert die Furcht in mir,
Doch, doch kann ich nicht glauben,
Daß du sterbest, so lang du liebst.

ЕЛЕГІЙНІ ДИСТИХИ

*В*чися мистецтву в житт'я і вчися життю у мистецтва.
Правильно бачиш одне – в другім не схибиш також.

Маеш ти розум і серце, тож виявляй їх по черзі.
Разом як виявиш їх – осуд впаде на обох.*)

Глибоко в серці ненавиджу я і попів і тиранів;
Гірший, одначе, талант, що до їх валки пристав...

Друзі! Все бавитесь ви... Пощо? Мене це тривожить:
Весело так лише тим, в кого на серці відчай.

ДОБРА ВІРА

*М*и все хвора лежиш. Гарне Життя. А я
Змучив серце слізьми. Дніє вже страх мені...
Та повірять не можу
Що помреш – поки любиш ти.

*) написано після отримання менторського листа від Фр. Шіллера

AN DIE JUNGEN DICHTER

Lieben Brüder! es reift unsere Kunst vielleicht,
Da, dem Jünglinge gleich, lange sie schon gegärt,
Bald zur Stille der Schönheit;
Seid nur fromm, wie der Grieche war!

Liebt die Götter und denkt freundlich der Sterblichen!
Haßt den Rausch, wie den Frost! lehrt, und beschreibet nicht!
Wenn der Meister euch ängstigt,
Fragt die große Natur um Rat.

AN UNSRE DICHTER

Des Ganges Ufer hörten des Freudengotts
Triumph, als allerobernd vom Indus her
Der junge Bacchus kam, mit heiligem
Weine vom Schläfe die Völker weckend.

O weckt, ihr Dichter! weckt sie vom Schlummer auch,
Die jetzt noch schlafen, gebt die Gesetze, gebt
Uns Leben, siegt, Heroen! ihr nur
Habt der Eroberung Recht, wie Bacchus.

EHMALS UND JETZT

In jüngern Tagen war ich des Morgens froh,
Des Abends weint ich; jetzt, da ich älter bin,
Beginn ich zweifelnd meinen Tag, doch
Heilig und heiter ist mir sein Ende.

ДО МОЛОДИХ ПОЕТІВ

Любі браття! Наш хист по-молодечому
Перебродить, дозріть щоб до сумирної
Ліпоти. Лише будьте
Ви побожні, як елліни.

Тож любіте богів, смертних шануючи,
Геть холодність і хміль. Вчіть, не описуйте.
Сприкривсь майстер – поради
У природи шукайте ви.

ДО НАШИХ ПОЕТІВ

Чув берег Гангу, як тріюмфуючий
І всодолаючий Бахус, бог радости,
Ішов од Інду, щоб народи
Вином священним од сну будити.

І ви поети, зженіть дрімоту з них,
Що сплять і досі; дайте життя й закон,
Бо вам як Бахусу, герої,
На перемогу дається право.

КОЛИСЬ І НИНІ

Радів я ранку за юних днів моїх,
Надвечір – плакав. Тепер, як старший став,
День стріну сумнівом. Зате
Мені смеркання – святе і ясне.

Ludwig Uhland
(1787-1862)

DIE DREI LIEDER

In der hohen Hall' saß König Sifrid:
Ihr Harfner, wer weiß mir das schönste Lied?
Und ein Jüngling trat aus der Schar behende,
Die Harf' in der Hand, das Schwert an der Lende:

Drei Lieder weiß ich; den ersten Sang,
Den hast du ja wohl vergessen schon lang:
„Meinen Bruder hast du meuchlings erstochen!“
Und aber: „Hast ihn meuchlings erstochen!“

Das andre Lied, das hab' ich erdacht
In einer finstern, stürmischen Nacht:
„Mußt mit mir fechten auf Leben und Sterben!“
Und aber: „Mußt fechten auf Leben und Sterben!“

Da lehnt' er die Harfe wohl an den Tisch,
Und sie zogen beide die Schwerter frisch
Und fochten lange mit wildem Schalle,
Bis der König sank in der hohen Halle.

Nun sing' ich das dritte, das schönste Lied,
Das werd' ich nimmer zu singen müd:
„König Sifrid liegt in seim roten Blute!“
Und aber: „Liegt in seim roten Blute!“

Людвіг Улянд
(1787-1862)

ТРИ ПІСНІ

Сів Зіфрід-король у високім двірці:
– Хто зна крашу пісню для мене, співці?
Виходить юнак із юрби по тій мові,
В руці його гарфа, меч при паскові.

– Три пісні я знаю. Мій перший спів,
Що ти забув, із давніх років:
По-зрадницьки ти заколов мого брата!
І знову: – Ти заколов мого брата!

– Я сам уклав мій другий спів
У буряну ніч, коли вітер вив.
Та пісня: – Готуйсь до смертного бою!
І знову: – Готуйсь до смертного бою!

Він гарфу свою об стіл обпер,
Мечі оголили вони тепер
І б'ються довго під брязкіт стали,
Аж впав король у високій залі.

– Тепер буде третій, найкращий спів,
І спів цей ніколи б мене не втомив:
Вже Зіфрід лежить, червоний од крові.
І знову: – Лежить, червоний од крові.

DIE RACHE

Der Knecht hat erstochen den edeln Herrn,
der Knecht wär selber ein Ritter gern.

Er hat ihn erstochen im dunkeln Hain
und den Leib versenket im tiefen Rhein.

Hat angeleget die Rüstung blank,
auf des Herren Roß sich geschwungen frank.

Und als er sprengen will über die Brück,
da stutzet das Roß und bäumt sich zurück.

Und als er die güldnen Sporen ihm gab,
da schleuderts ihn wild in den Strom hinab.

Mit Arm, mit Fuß er rudert und ringt,
der schwere Panzer ihn niederzwingt.

ПОМСТА

*Ш*ляхетного пана забив служник,
Бо лицарем стати собі прирік.

Його заколов він, де темний бір,
І тіло жбурнув у райнський вир.

Вдягнув обладунок блискуче-важкий,
На панського скочив коня мерщій.

Ось він переїхати хоче ріку.
Та вперся румак, не йде по містку.

Острогами злотними б'є він, та кінь
Скидає люто його в глибінь.

Даремно веслує його рука:
На дно його тягне кульчуга важка.

FRÜHLINGSGLAUBE

Die linden Lüfte sind erwacht,
Sie säuseln und weben Tag und Nacht,
Sie schaffen an allen Enden.
O frischer Durf, o neuer Klang!
Nun, armes Herze, sei nicht bang!
Nun muß sich alles, alles wenden.

Die Welt wird schöner mit jedem Tag,
Man weiß nicht, was noch werden mag,
Das Blühen will nicht enden;
Es blüht das fernste, tiefste Tal:
Nun, armes Herz, vergiß der Qual!
Nun muß sich alles, alles wenden.

FRÜHLINGSRUHE

O, leg mich nicht ins dunkle Grab,
Nicht unter die grüne Erd hinab!
Soll ich begraben sein,
Lieg ich ins tiefe Gras hinein.

In Gras und Blumen lieg ich gern,
Wenn eine Flöte tönt von fern,
Und wenn noch obenhin
Die hellen Frühlingwolken ziehn.

ВЕСНЯНА ВІРА

Збудився легіт навесні,
І ночі віє він, і дні,
В усі кінці сягає.
О, звук новий, о, свіжий пах!
Ти, бідне серце, кинь-но страх:
Усе ж бо, все змінитись має.

Щодень, то більше красоти.
Хто зна, що може ще прийти –
Цвітіння не минає,
Дійшло глибоких дальніх лук...
Позбудься, бідне серце, мук:
Усе ж бо, все змінитись має.

ВЕСНЯНИЙ СПОКІЙ

Н темну не кладіть труну
Й не заривайте в глибину,
А поховайте ви
Мене у гущині трави.

Я б радо ліг між квіту й трав,
Де б голос флейги долинав,
Та хай у вишині
Хмарки весняні йдуть, ясні.

DER WIRTIN TÖCHTERLEIN

Es zogen drei Bursche wohl über den Rhein,
Bei einer Frau Wirtin, da kehrten sie ein:

„Frau Wirtin, hat Sie gut Bier und Wein?
Wo hat Sie Ihr schönes Töchterlein?“

„Mein Bier und Wein ist frisch und klar.
Mein Töchterlein liegt auf der Tonenbahr.“

Und als sie traten zur Kammer hinein,
Da lag sie in einem schwarzen Schrein.

Der erste, der schlug den Schleier zurück
Und schaute sie an mit traurigem Blick:

„Ach, lebtest du noch, du schöne Maid!
Ich würde dich lieben von dieser Zeit.“

Der zweite deckte den Schleier zu
Und kehrte sich ab und weinte dazu:

„Ach, daß du liegst auf der Tonenbahr!
Ich hab dich geliebet so manches Jahr.“

Der dritte hub ihn wieder sogleich
Und küßte sie an den Mund so bleich:

„Dich liebt ich immer, dich lieb ich noch heut
Und werde dich lieben in Ewigkeit.“

ШИНКАРІВНА

*В*ернувшись додому з-за Райну-ріки,
В шинкарки питаються три юнаки:

– Чи досить у тебе пива й вина?
А доня-красуня? Як там вона?

– Вино моє й пиво і свіжі й ясні,
А донечка там-он лежить у труні.

Заходять вони усі троє в дім –
Там ящик чорний і тіло в нім.

І перший юнак до труни підійшов
І дивиться сумно, піднісши покров:

– Якби ти жила, то таку красу
Я міг би любити від цього часу.

А другий назад загорнув покров
І набік геть із плачем одійшов:

– Ах, ти, що лежиш тепер у труні, –
Ти любою досі була мені.

А третій ізнову покров відгорта
І дівчину він цілує в уста:

– Любив тебе завжди, люблю в цю мить
І буду довіку тебе любить.

(Переклав 13.IX.99)

Joseph Freiherr von Eichendorff
(1788-1857)

WALDGESPRÄCH

Es ist schon spät, es wird schon kalt,
Was reitest du einsam durch den Wald?
Der Wald ist lang, du bist allein,
Du schöne Braut! Ich führ dich heim!

„Groß ist der Männer Trug und List,
Vor Schmerz mein Herz gebrochen ist,
Wohl irrt das Waldhorn her und hin,
O flieh! Du weißt nicht, wer ich bin.“

So reich geschmückt ist Roß und Weib,
So wunderschön der junge Leib.
Jetzt kenn ich dich – Gott steh mir bei!
Du bist die Hexe Lorelei.

„Du kennst mich wohl – von hohem Stein
Schaut still mein Schloß tief in den Rhein.
Es ist schon spät, es wird schon kalt,
Kommst nimmermehr aus diesem Wald!“

Йозеф барон фон Айхендорф
(1788-1857)

ЛІСОВА РОЗМОВА

– *В*же пізній час, вже зимна тьма.
Чом їдеш лісом ти сама?
Великий ліс, одна ти в нім.
Візьму тебе за жінку в дім.

– Усі чоловіки – хитруни,
Лишили в серці біль вони.
Валторна кличе з темноти.
Тікай! Хто я – не знаєш ти.

– Така ця зброя дорога,
Яка ти гарна, півнага.
Вже знаю – Боже помагай! –
Ти зла чаклунка Льореляй.

– Стрімка над Райном височінь,
Мій замок дивиться в глибінь.
Вже пізній час, вже зимна тьма,
А з лісу виходу нема.

(Переклав 12.III.93)

AUF EINER BURG

Eingeschlafen auf der Lauer
Oben ist der alte Ritter;
Drüber gehen Regenschauer,
Und der Wald rauscht durch das Gitter.

Eingewachsen Bart und Haare,
Und versteinert Brust und Krause,
Sitzt er viele hundert Jahre
Oben in der stillen Klause.

Draußen ist es still und friedlich,
Alle sind ins Tal gezogen,
Waldesvögel einsam singen
In den leeren Fensterbogen.

Eine Hochzeit fährt da unten
Auf dem Rhein im Sonnenscheine,
Musikanten spielen munter,
Und die schöne Braut die weinet.

НА ЗАМКУ

*В*ін заснув – той лицар сивий,
Що вгорі був став на чати,
А над ним проходять зливи,
І ліси шумлять крізь ґрати.

Бородерни страховіття,
Стан устиг закам'яніти.
Він сидить уже століття,
Де лишились тихі скити.

Мир і спокій в тиші сонній –
Всі давно живуть в долині.
І в заглибині віконній
Так співається пташині.

Їде унизу весілля
Райном, що аж сяє наче.
Музика гримить з похмілля,
Гарна наречена – плаче...

DER ALTE GARTEN

*K*aiserkron und Päonien rot,
Die müssen verzaubert sein,
Denn Vater und Mutter sind lange tot,
Was blühn sie hier so allein?

Der Springbrunn plaudert noch immerfort
Von der alten schönen Zeit,
Eine Frau sitzt eingeschlafen dort,
Ihre Locken bedecken ihr Kleid.

Sie hat eine Laute in der Hand,
Als ob sie im Schlafe spricht,
Mir ist, als hätt ich sie sonst gekannt –
Still, geh vorbei und weck sie nicht!

Und wenn es dunkelt das Tal entlang,
Streift sie die Saiten sacht,
Da gibts einen wunderbaren Klang
Durch den Garten die ganze Nacht.

СТАРИЙ САД

Півоній шарлат і лілій вінці
Підпали чарам, мабуть:
Як батько й мати – давно мерці,
Що в самоті цвітуть?

Веде водограй балачки голосні,
Як в добрі старі часи,
І жінка сидить у глибокім сні,
На сукні хвиля коси.

І лютно тримає вона в руці,
Немов крізь сон промовля.
Колись ніби знав я риси ці –
Тож тихо мину здаля.

Та ледве стемніє в долині, вона
Вже струни ніжно торкне.
В саду тім мелодія чарівна
До ранку не промине.

NACHTS

Ich stehe in Waldesschatten
Wie an des Lebens Rand,
Die Länder wie dämmernde Matten,
Der Strom wie ein silbern Band.

Von fern nur schlagen die Glocken
Über die Wälder herein,
Ein Reh hebt den Kopf erschrocken
Und schlummert gleich wieder ein.

Der Wald aber rühret die Wipfel
Im Traum vor der Felsenwand.
Denn der Herr geht über die Gipfel
Und segnet das stille Land.

DER SCHATZGRÄBER

Wenn alle Wälder schliefen,
Er an zu graben hub,
Rastlos in Berges Tiefen
Nach einem Schatz er grub.

Die Engel Gottes sangen
Derweil in stiller Nacht,
Wie rote Augen drangen
Metalle aus dem Schacht.

УНОЧІ

Стою на узліссі в діброві –
Як став у житті на край.
Мов рядна – поля присмеркові,
Мов бинда зі срібла – ручай.

Удари далекого дзвону
Пливають у глибінь дібров.
Там голову олень півсонний
Зведе – й задрімає знов.

І крони дерев у долинах
Мріють про урвища гір.
Сам Бог, ідучи по вершинах,
Благословляє цей мир.

ШУКАЧ СКАРБІВ

Як сон війнув борами,
Пішов копати він
Невтомно між горами
За скарбом із глибин.

Там янголи Господні
Співають в вишині.
Горить метал з безодні,
Як очі вогняні.

„Und wirst doch mein!“ und grimmer
Wühlt er und wühlt hinab,
Da stürzen Steine und Trümmer
Über dem Narren herab.

Hohnlachen wild erschallte
Aus der verfallnen Kluft,
Der Engelsang verhallte
Wehmütig in der Luft.

IM ABENDROT

Wir sind durch Not und Freude
Gegangen Hand in Hand,
Vom Wandern ruhn wir beide
Nun überm stillen Land.

Rings sich die Täler neigen,
Es dunkelt schon die Luft,
Zwei Lerchen nur noch steigen
Nachträumend in den Duft.

Tritt her, und laß sie schwirren,
Bald ist es Schlafenszeit,
Daß wir uns nicht verirren
In dieser Einsamkeit.

– „Ти будеш мій!” – із шалом
Копав він і шукав.
Та брили скель завалом
Накрили дивака.

Глузливо із провалля
Почувся дикий сміх.
А янголів – з печаллю –
В повітрі спів затих.

У ВЕЧІРНІЙ ЗАГРАВІ

Крізь радощі і лиха
Ми йшли – в руці рука:
Десь тут країна тиха,
Спочин мандрівника.

Навкіл – долини млою
Вже тьмарить вітровій,
Та жайворонків двоє
Ще в ароматі мрій.

Лишімо їх літати –
Вже скоро час до сну,
Щоб нам не заблукати
В годину самотну...

O weiter, stiller Friede!
So tief im Abendrot
Wie sind wir wandermüde –
Ist das etwa der Tod?

Nacht ist wie ein stilles Meer,
Lust und Leid und Liebesklagen
Kommen so verworren her
In dem linden Wellenschlagen.

Wünsche wie die Wolken sind,
Schiffen durch die stillen Räume,
Wer erkennt im lauen Wind,
Obs Gedanken oder Träume? –

Schließ ich nun auch Herz und Mund,
Die so gern den Sternen klagen:
Leise doch im Herzensgrund
Bleibt das linde Wellenschlagen.

О дальній, тихий спокій!
В огні вечірня твердь.
По втомі цій глибокій
Що прийде? Може – смерть?

*Н*іч – це моря тихий шир.
Радість, біль, жалі кохання,
Ідучи, провадять спір
В хвилі лагіднім плесканні.

Прагнення – як хмари ці
Пропливають у безкрає.
В тихо-теплім вітерці
Мрії й думи хто впізнає?

Серце і уста замкнім
Без жалів і нарікання:
Стало в серцеві моїм
Хвилі лагідне плескання.

(Переклав 19.XI – 19.XII.98)

Mir träumt', ich ruhte wieder
Vor meines Vaters Haus
Und schaute fröhlich nieder
Ins alte Tal hinaus,
Die Luft mit lindem Spielen
Ging durch das Frühlingslaub,
Und Blütenflocken fielen
Mir über Brust und Haupt.

Als ich erwacht, da schimmert
Der Mond vom Waldesrand,
Im fahlen Scheine flimmert
Um mich ein fremdes Land,
Und wie ich ringsher sehe:
Die Flocken waren Eis,
Die Gegend war vom Schnee,
Mein Haar vom Alter weiß.

DER KÜHNE

Und wo noch kein Wanderer gegangen,
hoch über Jäger und Roß
die Felsen im Abendrot hangen
als wie ein Wolkenschloß.

Я снів, що знову нині
Вернувся в отчий дім.
Внизу, в старій долині,
Так любо перед ним.
Весняний легіт грає,
Гойдаючи зело,
І квітом осипає
І груди, і чоло.

Прокинусь: місяць кволо
Піднісся над гаї,
Ледь мріють наоколо
При нім чужі краї.
І бачу, що були то
Не пелюстки, а лід.
Усе снігами вкрито,
І сам я сивий дід.

(Переклав XII.98)

СМЛИВЕЦЬ

Куди мандрівник не доходить,
Ні кінь, ні ловець з осель,
Заграва вечірня зводить
Повітряний замок зі скель.

Dort zwischen den Zinnen und Spitzen,
von wilden Nelken umblüht,
die schönen Waldfrauen sitzen
und singen im Wind ihr Lied.

Der Jäger schaut nach dem Schlosse:
„Die droben, das ist mein Lieb!“
Er sprang vom scheuenden Rosse,
weiß keiner, wo er blieb.

Між веж зі шпилями й зубцями,
Де дикі гвоздички в траві,
Себе розважають піснями
Чудові жінки лісові.

Над'їхав ловець сміливий:
„В тім замку – моя любов!”
Зіскочив – бо кінь полохливий –
І хто зна, куди він дійшов...

(Переклав І.П. 99)

Heinrich Heine
(1797-1856)

DIE LORELEI

Ich weiß nicht, was soll es bedeuten,
Daß ich so traurig bin;
Ein Märchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.

Die Luft ist kühl und es dunkelt,
Und ruhig fließt der Rhein;
Der Gipfel des Berges funkelt
Im Abendsonnenschein.

Die schönste Jungfrau sitzet
Dort oben wunderbar,
Ihr goldnes Geschmeide blitzet,
Sie kämmt ihr goldenes Haar.

Sie kämmt es mit goldenem Kamme,
Und singt ein Lied dabei;
Das hat eine wundersame,
Gewaltige Melodei.

Den Schiffer im kleinen Schiffe
Ergreift es mit wildem Weh;
Er schaut nicht die Felsenriffe,
Er schaut nur hinauf in die Höh'.

Ich glaube, die Wellen verschlingen
Am Ende Schiffer und Kahn;
Und das hat mit ihrem Singen
Die Lorelei getan.

Гайнріх Гайне
(1797-1856)

ЛЬОРЕЛЯЙ

Не знаю, в чому причина,
Чого я сумую так,
Та казка одна старовинна
Не йде мені з думки ніяк.

Повітря вже свіже. Темніє.
І Райн повільно тече.
І тільки заграва ясніє
На скельних шпильях іще.

Там високо гарна панна –
Чудесна сидить краса:
Коштовність оздоб несказанна
І гребінь зі золота, й коса.

Розчісує косу предивну
І пісню співа вона,
І має силу чарівну
Мелодія та гвалтівна.

Плавця у човні малому
Охоплює дикий біль:
Забувши про рифи при тому,
Він дивиться вгору відтіль.

Міркую, що хвиля затого
Ковтне човна і плавця:
Співанням накоїть такого
Тепер Льорелай оця.

(Переклав 9.XII.97)

Christian Justinus Kerner
(1786-1862)

IM SPÄTHERBST

Längst zu Haus die Früchte sind,
Doch am blätterlosen Baume
Hängt noch ein vergeßnes Kind,
Eine überreife Pflaume.

Falle nur, eh' Schnee und Eis
Kommen mit der Nacht, der langen,
Und du dann am dürren Reis
Eingeschrumpft und kalt wirst hangen.

Besser ist's, im vollen Saft
Noch zu fallen, als zu halten,
Bis vertrocknen Saft und Kraft,
Und der Tod schaut aus den Falten.

IM HERBST

Zieh nur, du Sonne, zieh
Eilend von hier, von hier!
Auf daß ihr Wärme komm
Einzig von mir!

Welkt nur, ihr Blumen, welkt!
Schweigt nur, ihr Vögelein!
Auf daß ihr sing und blüh
Ich nur allein.

Крістіян Юстінус Кернер
(1786-1862)

ПІЗНЯ ОСІНЬ

В засіках садовина,
Вже без листу деревина.
Висить слива ще одна,
Мов покинута дитина.

Поки лід і сніговий
Не прийшли, – спади донизу,
Щоб не будь вночі самій
В зморшках, зимній, серед хмизу.

Свіжій, соку повній вщертъ,
Ліпше впасти, ніж всихати,
В'янути, – аж стане смерть
Поміж зморщок визирати.

ВОСЕНИ

*І*ди-но, сонце, геть,
Заходь скоріш:
Хай їй іде тепло
Від мене лиш.

Зів'яньте ж бо, квітки,
Спів, пташко, стиш:
Щоб їй був цвіт і спів
Від мене лиш.

Nikolaus Lenau
(Franz Niembsch Edler von Strehlenau,
1802-1850)

DIE DREI

Drei Reiter nach verlornen Schlacht,
Wie reiten sie so sacht, so sacht!

Aus tiefen Wunden quillt das Blut,
Es spürt das Roß die warme Flut.

Vom Sattel tropft das Blut, vom Zaum
Und spült hinunter Staub und Schaum.

Die Rosse schreiten sanft und weich,
Sonst flöß das Blut zu rasch, zu reich.

Die Reiter reiten dicht gesellt
Und einer sich am andern hält.

Sie sehn sich traurig ins Gesicht
Und einer um den andern spricht:

„Mir blüht daheim die schönste Maid,
Drum tut mein früher Tod mir leid.“ –

„Hab Haus und Hof und grünen Wald,
Und sterben muß ich hier so bald!“ –

Ніколяус Ленау
(Франц Німбш едлер фон Штреленау,
1802-1850)

ТРОЄ

*Т*ри вершники, програвши бій,
У край поволі їдуть свій.

З глибоких ран течуть струмки,
У теплій крові – румаки.

Із сідел крапле і вузди,
У піні й поросі сліди.

Ступа повільна і м'яка,
А кров рясна, а кров прудка...

Гуртком тримаються тісним,
Аби з сідла не впасти їм.

З глибоким смутком на лиці
Потиху мовлять три їзці:

– Для мене краля квітне там,
А я прощаюся з життям...

– Є в мене в лісі дім і двір,
Вмирать не хочеться, повір...

„Den Blick hab ich in Gottes Welt,
Sonst nicht, doch schwer mir's Sterben fällt.“

Und lauernd auf den Todesritt
Ziehn durch die Luft drei Geier mit.

Sie teilen kreischend unter sich:
„Den speisest du, den du, den ich.“

DIE DREI ZIGEUNER

Drei Zigeuner fand ich einmal
Liegen an einer Weide,
Als mein Fuhrwerk mit müder Qual
Schlich durch sandige Heide.

Hielt der eine für sich allein
In den Händen die Fiedel,
Spielt, umglüht vom Abendschein,
Sich ein feuriges Liedel.

Hielt der zweite die Pfief' im Mund,
Blickte nach seinem Rauche,
Froh, als ob er vom Erdenrund
Nichts zum Glücke mehr brauche.

– Заледве глянув я на світ –
Чи ж то його лишати слід?

Смертельний крок почувши, ввись
Уже три яструби знялись.

І ділять здобич в вишині:
То – твій, то – твій, а цей – мені.

(Переклав 6-7.V.93)

ПРО ТРЬОХ ЦИГАН

*Ш*о трьох циган я помітив раз
Попід вербою в тіні,
Коли волікся мій тарантас
По пісковій долині.

Благеньку скрипку тримав один
У вечоровій заграві
І грав для себе самого він
Пісні пломінно-яскраві.

А інший, тримаючи люльку в зубах,
Дививсь на димок проти неба –
Для щастя йому на земних шляхах
Нічого більше не треба.

Und der dritte behaglich schlief,
Und sein Cimbäl am Baum hing,
Über die Saiten der Windhauch lief,
Über sein Herz ein Traum ging.

An den Kleidern trugen die drei
Löcher und bunte Flicker,
Aber sie boten trotzig frei
Spott den Erdengeschicken.

Dreifach haben sie mir gezeigt,
Wenn das Leben uns nachtet,
Wie man's veriraucht, verschläft, vergeigt,
Und es dreimal verachtet.

Nach den Zigeunern lang noch schau
Mußt'ich im Weiterfahren,
Nach den Gesichtern dunkelbraun,
Den schwarzlockigen Haaren.

А третій спав, на цимбали грець,
Повісивши побіч цимбали;
Як їхні струни торкав вітрець,
Так мрії серце торкали.

Хоча й не одежа на них була,
А латані лахи подерті,
Та все, що приносила доля зла,
На глум вони брали, вперті.

Потрійну мудрість пізнав я в ту мить:
Як тьмою життя обтяжить,
То хто прокурить, програ, проспить,
Тим тричі його зневажить.

І далі рушив мій шарабан,
А думка і досі лине
Туди, де смагляві лица циган
І їх смоляні чуприни.

(Переклав 20.ІІ.94)

Ludwig Achim von Arnim
(1781-1831)

Wenn die Vögel aufwärts steigen,
Da verschwindet ihr Gesang.
Meint ihr, daß sie droben schweigen?
Wir nur hören nicht den Klang.
Unsre freudigen Gebete,
Selge Blicke, Herzensbeben,
Was vom Himmel liebend wehte,
Wollen sie zum Himmel heben,
Von der Liebe singt ihr Chor
An dem goldnen Himmelstor.

Wenn die Vögel aufwärts steigen,
Da verschwindet ihr Gesang.
Mein ihr, daß sie droben schweigen?
Wir nur hören nicht den Klang.
Ihre Klagen, unsre Tränen
Um die früh entführte Blüte,
Aller Herzen stummes Sehnen
Nach der Schönheit, nach der Güte
Singt ihr leiser Trauerchor
An dem goldnen Himmelstor.

*Людвіг Ахім фон Арнім
(1781-1831)*

Коли птахи вгору злинуть,
То здається: спів затих.
Не кажіть! – пісні не гинуть,
Просто нам не чути їх.
Наші радісні моління,
Стукіт серця, милий зір,
Що з небес майнули тінню, –
Прагнуть знов нести до зір.
І вже любий хор їх там –
В небі біля злотних брам.

Коли птахи вгору злинуть,
То здається: спів затих.
Не кажіть! – пісні не гинуть,
Просто нам не чути їх.
Нарікання, осоругу,
Квіт, що опада притьмом,
Всіх сердець безмовну тугу
За Красою, за Добром, –
Хор сумний співає там,
В небі, біля злотних брам.

Wilhelm Müller
(1794-1827)

DIE KRÄHE

(Aus der „Winterreise“)

Eine Krähe war mit mir
Aus der Stadt gezogen,
Ist bis heute für und für
Um mein Haupt geflogen.

Krähe, wunderliches Tier,
Willst mich nicht verlassen?
Meinst wohl, bald als Beute hier
Meinen Leib zu fassen?

Nun, es wird nicht weit mehr geh'n
An dem Wanderstabe.
Krähe, laß mich endlich seh'n
Treue bis zum Grabe!

Вільгельм Мюллер
(1794-1827)

ГАЙВОРОН

(із „Зимової мандрівки”)

*Г*айворон летить здаля
Увесь час за мною.
І донині він кружля
Понад головою.

Дивний пташе! Чи ж не мав
Іншої ти цілі?
А чи здобич угадав
У моєму тілі?

Недалеко вже брести
Із кийком – без сили.
Покажи ж мені хоч ти
Вірність до могили.

GEFRORENE TRÄNEN

(Aus der „Winterreise“)

Gefrorene Tropfen fallen
Von meinen Wangen ab:
Ob es mir denn entgangen,
Daß ich geweinet hab'?

Ei Tränen, meine Tränen,
Und seid ihr gar so lau,
Daß ihr erstarrt zu Eise
Wie kühler Morgentau?

Und dringt doch aus der Quelle
Der Brust so glühend heiß,
Als wolltet ihr zerschmelzen
Des ganzen Winters Eis!

DER LEIERMANN

(Aus der „Winterreise“)

Drüben hinterm Dorfe steht ein Leiermann
Und mit starren Fingern dreht er, was er kann.
Barfuß auf dem Eise wankt er hin und her
Und sein kleiner Teller bleibt ihm immer leer.

Keiner mag ihn hören, keiner sieht ihn an,
Und die Hunde knurren um den alten Mann.
Und er läßt es gehen alles, wie es will,
Dreht und seine Leier steht ihm nimmer still.

Wunderlicher Alter, soll ich mit dir geh'n?
Willst zu meinen Liedern deine Leier dreh'n?

ЗАМЕРЗЛІ СЛЬОЗИНИ

(із „Зимової мандрівки”)

Замерзлі сльози впали
За щік моїх униз, –
Чи я не зауважив,
Можливо, власних сліз?

О сльози, мої сльози,
Чи все в мені згаса,
Що ви зробились льодом,
Як ранішня роса?

Тож б'є така ще гаряч
З грудей, як джерела,
Що вся зима б розтала
Од вашого тепла.

ЛІРНИК

(із „Зимової мандрівки”)

Дивовижний лірник під село забрів,
Задубілі пальці крутять все, що вмів,
На льоду босоніж з вітром хиль та хиль,
Перед ним порожній на землі таріль.

І ніхто не слуха і не йде стрічать,
На старого діда тільки пси гарчать.
Хай собі що хоче діється навкіл,
А він крутить ліру – поки стане сил.

Чом з тобою, старче, не піти б мені,
Щоб крутить на лірі і мої пісні?

Karl Theodor Körner
(1791-1813)

ABSCHIED VOM LEBEN

(Als ich in der Nacht vom 17. zum 18. Juni
schwer verwundet und hilflos in einem
Holze lag und zu sterben meinte)

Die Wunde brennt, – die bleichen Lippen beben. –
Ich fühl's an meines Herzens mattrem Schlage:
Hier steh ich an den Marken meiner Tage. –
Gott, wie du willst! Dir hab ich mich ergeben. –

Viel goldne Bilder sah ich um mich schweben;
Das schöne Traumbild wird zur Totenklage. –
Mut! Mut! – Was ich so treu im Herzen trage,
Das muß ja doch dort ewig mit mir leben! –

Und was ich hier als Heiligtum erkannte,
Wofür ich rasch und jugendlich entbrannte,
Ob ich's nun Freiheit, ob ich's Liebe nannte:

Als lichten Seraph seh ich's vor mir stehen; –
Und wie die Sinne langsam mir vergehen,
Trägt mich ein Hauch zu morgenroten Höhen.

Карл Теодор Кернер
(1791-1813)

ПРОЩАННЯ З ЖИТТЯМ

(Коли я вночі з 17-го на 18-те червня
тяжко поранений і безпорадний лежав
у лісі і думав, що вмираю)

*В*ід рани жар, поблідних губ тремтіння,
А серце б'ється слабше – й завмирає.
Так, дні мої уже дійшли до краю,
Та я покірний Божему велінню.

Гойдаються-пливуть серед подзвіння
Картини золоті, як дивна згряя.
Сміліш! Що вірно в серці я тримаю,
Візьму й туди – у вічне володіння.

Те, що було тут як святиня знане,
Що в юності манило, полум'яне,
Свободою, а чи коханням зване, –

Як світлий серафим, в повітрі лине,
Коли свідомість геть поволі плине,
Й несе мій дух на соняшні вершини.

(Переклав 15.XII.98)

Johann von Senn
(1792-1857)

DER ROTE TIROLER ADLER

Adler, Tiroler Adler!
Warum bist du so rot?
Ei nun, das macht, ich sitze
Am First der Ortlerpitze,
Da ists so sonnenrot,
Darum bin ich so rot!

Adler, Tiroler Adler!
Warum bist du so rot?
Ei nun, das macht, ich koste
Von Etschlands Rebenmoste,
Der ist so feuerrot,
Darum bin ich so rot.

Adler, Tiroler Adler!
Warum bist du so rot?
Ei nun, das macht, mich dünket,
Weil Feindesblut mich schminket
Das ist so purpurrot,
Davon bin ich so rot!

Adler, Tiroler Adler!
Warum bist du so rot?
Vom roten Sonnenscheine,
Vom roten Feuerweine,
Vom Feindesblute rot,
Darum bin ich so rot!

Йоганн фон Зенн
(1792-1857)

ЧЕРВОНИЙ ТІРОЛЬСЬКИЙ ОРЕЛ

Орле, тірольський орле,
Чом ти такий червоний?
– Злітаю в надвечір'я
На Ортлерські сугір'я
У полум'ї заграв.
Тим я червоний став.

Орле, тірольський орле,
Чом ти такий червоний?
Багрянні – ось причина –
В Ечлянді роблять вина,
І я їх скуштував.
Тому червоний став.

Орле, тірольський орле,
Чом ти такий червоний?
Це спричинила, може,
Шарлатна кров ворожа
З тих піль, де я літав.
Тому й червоний став.

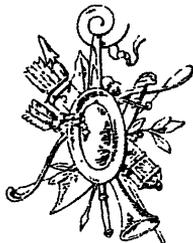
Орле, тірольський орле,
Чом ти такий червоний?
Од соняшних багрянців,
Тих вин, де жар палав,
І від крові займанців –
Я весь червоний став...

Annette Freiin von Droste-Hülshoff
(1797-1848)

DER WEIHER

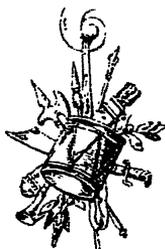
Er liegt so still im Morgenlicht,
So friedlich, wie ein fromm Gewissen;
Wenn Weste seinen Spiegel küssen,
Des Ufers Blume fühlt es nicht;
Libellen zittern über ihn,
Blaugoldne Stäbchen und Karmin,
Und auf des Sonnenbildes Glanz
Die Wasserspinne führt den Tanz;
Schwertlilienkranz am Ufer steht
Und horcht des Schilfes Schlummerliede;
Ein lindes Säuseln kommt und geht,
Als flüstre's: Friede! Friede! Friede! –

*Аннетте баронеса фон Дросте-Гюльсгоф
(1797-1848)*

СТАВОК

*Л*ежить у світлі ранковім,
Сумирний, мов святе сумління.
Цілунок леготу – тремтіння
Не збудить в квітах, що над ним.
І бабки синьо-золоті
Снують барвисто в висоті,
І павучки танцюють радо
На блиску соняшнім свічада.
Над ним – корона з півників,
А там, де очерет високий,
Ледь чути колисковий спів
І шепіт: „Спокій! Спокій! Спокій!”

AM TURME

Ich steh auf hohem Balkone am Turm,
Umstrichen vom schreienden Stare.
Und laß gleich einer Mänade den Sturm
Mir wühlen im flatternden Haare;
O wilder Geselle, o toller Fant,
Ich möchte dich kräftig umschlingen,
Und, Sehne an Sehne, zwei Schritte vom Rand
Auf Tod und Leben dann ringen!

Und drunten seh ich am Strand, so frisch
Wie spielende Doggen, die Wellen
Sich tummeln rings mit Geklaß und Gezisch
Und glänzende Flocken schnellen.
Oh, springen möcht ich hinein alsbald,
Recht in die tobende Meute,
Und jagen durch den korallinen Wald
Das Walroß, die lustige Beute!

Und drüben seh ich ein Wimpel wehn
So keck wie eine Standarte,
Seh auf und nieder den Kiel sich drehn
Von meiner luftigen Warte;
O, sitzen möcht ich im kämpfenden Schiff,
Das Steuerruder ergreifen
Und zischend über das brandende Riff
Wie eine Seemöve streifen.

Wär ich ein Jäger auf freier Flur,
Ein Stück nur von einem Soldaten,
Wär ich ein Mann doch mindestens nur,
So würde der Himmel mir raten;
Nun muß ich sitzen so fein und klar,
Gleich einem artigen Kinde,
Und darf nur heimlich lösen mein Haar
Und lassen es flattern im Winde!

НА ВЕЖІ

Стою на балконі, сама, в вишині,
Круг вежі – шпачині крики.
І вітер, неначе менаді, мені
Волосся розвіює, дикий.
О, буйний гульвісо, що мчиш без пуття,
Обняти тебе б я хотіла,
Два кроки від прірви – на смерть і життя –
Стояти б – тіло до тіла.

Я бачу: внизу, наче жваві пси,
На березі граються хвилі.
Шипіння і гавкіт – їх голоси,
І клапті над ними білі.
І так закортіло скочити вниз,
Де бавляться зграї шалені,
І гнати отак крізь кораловий ліс,
Де здобич – веселі тюлені.

І віється вимпел там серед хвиль
Зухвало у воднім безмежжі.
Я бачу: впірнає й підноситься кіль –
З моєї високої вежі.
Стояти б тепер на судні бойовім,
Стерно охопивши рукою,
Де піниться риф – над прибоєм грізним
Мов чайкою мчати морською.

Чи стати б мисливцем широких долин,
Чи трохи бійцем – як солдати,
Або хоч, принаймні, одним з мужчин,
Щоб з неба поради діждати.
Та чемним дитям у покорі своїй
Сидіти мені довелось.
Лише й дозволяю: нехай вітровий
Розвіє потай волосся.

LEBT WOHL

Lebt wohl, es kann nicht anders sein!
Spannt flatternd eure Segel aus,
Laßt mich in meinem Schloß allein,
Im öden, geisterhaften Haus.

Lebt wohl und nehmt mein Herz mit euch
Und meinen letzten Sonnenstrahl;
Er scheidet, scheidet nur sogleich,
Denn scheiden muß er doch einmal.

Laßt mich an meines Sees Bord,
Mich schaukelnd mit der Wellen Strich,
Allein mit meinem Zauberwort,
Dem Alpengeist und meinem Ich.

Verlassen, aber einsam nicht,
Erschüttert, aber nicht zerdrückt,
Solange noch das heilige Licht
Auf mich mit Liebesaugen blickt.

Solange mir der frische Wald
Aus jedem Blatt Gesänge rauscht,
Aus jeder Klippe, jedem Spalt
Befreundet mir der Elfe lauscht.

Solange noch der Arm sich frei
Und waltend mir zum Äther streckt
Und jedes wilden Geiers Schrei
In mir die wilde Muse weckt.

ПРОЩАЙТЕ

Прощайте! Доли не змінити!
Спрямуйте парус в далину.
В пустельнім замку залишіте
Мене між духами одну.

Мій промінь соняшний останній
Із моїм серцем я віддам,
Хай буде швидше розставання,
Коли розстатись треба нам.

Лишіть мене над цим заливом,
Де заколише течія,
Лишіть зі словом чарівливим,
І духом Альп, і власним „Я”.

Пригноблену, та не розбиту,
Покинуту, та не саму,
Поки в святее сяйво світу
Вдивляюсь, вірячи йому.

Поки зі мною свіжість бору,
Співають шелестом ліси,
Поки зі скелі чи з ізвору
Я чую ельфів голоси.

І руки вільні, як одвіку,
І дух ширяє в вишині,
І дикий крик шуліки – дику
Ще музу збуджує в мені.

*(Переклав 10.І.97 – на вшанування
200-річчя з дня народження поетеси)*

Karl August Max
Graf von Platen-Hallermünde
(1796-1835)

(GHASEL)

Der Strom, der neben mir verträuschte,
Wo ist er nun?
Der Vogel, dessen Lied ich lauschte,
Wo ist er nun?
Wo ist die Rose, die die Freundin
Am Herzen trug,
Und jener Kuß, der mich berauschte,
Wo ist er nun?
Und jener Mensch, der ich gewesen,
Und den ich längst
Mit einem andern Ich vertauschte,
Wo ist er nun?

Карл Август Макс
граф фон Плятен-Галлермюнде
(1796-1835)

(ГАЗЕЛЬ)

*П*отiк, що побiч мчав шумливо, – де вiн тепер?
Той птах, що чув я його спiви, – де вiн тепер?
Де роза, в подруги на серцi яка була?
I поцiлунок той п'яний – де вiн тепер?
Юнак, що був колись-то мною, та iншим „я”
Його я заступив, мiнливий, – де вiн тепер?

(Переклав П.93)

DER PILGRIM VOR ST. JUST

Nacht ists, und Stürme sausen für und für;
hispanische Mönche, schließt mir auf die Tür!

Laßt hier mich ruhn, bis Glockenton mich weckt,
der zum Gebet euch in die Kirche schreckt!

Bereitet mir, was euer Haus vermag,
ein Ordenskleid und einen Sarkophag!

Gönnt mir die kleine Zelle, weiht mich ein!
Mehr als die Hälfte dieser Welt war mein.

Das Haupt, das nun der Schere sich bequemt,
mit mancher Krone wards bediademt.

Die Schulter, die der Kutte nun sich bückt,
hat kaiserlicher Hermelin geschmückt.

Nun bin ich vor dem Tod den Toren gleich
und fall in Trümmer wie das alte Reich.

ПРОЧАНИН БІЛЯ САН-ХУСТО *)

О північ, і вихор свистить з вишини.
Монаше еспанський, мерщій відчини:

Хай тут я спочину, аж збудить дзвін,
Що вас на молитву лякає він.

За звичасм Дому, готуйте мені
І одяг чернечий, і місце в труні.

Найменша з келій – буде мій дім,
А щойно півсвіту було моїм.

Хай ножиці зріжуть волосся з чола –
Алмазна корона на нім була.

А плечі, що я у сутані схилив,
Колись прикрашав горностай царів.

В обличчі смерти я й сам уже мрець,
Мені, як і царству старому, кінець.

(Переклав 6.V.93)

*) В цьому перекладі я відступив від ритму оригіналу, заступивши нерегулярний п'ятистоповий ямб – кнігтельферсом.

Adelbert von Chamisso
(1781-1838)

Nicht der Tau und nicht der Regen
Dringen, Mutter, in dein Grab,
Tränen sind es,
Tränen deines armen Kindes
Rinnen heiß zu dir hinab.

Und ich grabe, grabe, grabe;
Von den Nägeln springt das Blut,
Ach! mit Schmerzen,
Mit zerrißnem, blut'gem Herzen
Bring'ich dir hinab mein Gut.

Meinen Ring, sollst mir ihn wahren,
Gute Mutter, liebevoll;
Ach! sie sagen,
Daß ich einen andern tragen,
Weg den meinen werfen soll.

Ring, mein Ring, du teures Kleinod!
Muß es denn geschieden sein?
Ach! ich werde
Bald dich suchen in der Erde,
Und du wirst dann wieder mein.

Адельберт фон Шаміссо
(1781-1838)

*Д*е не дощ, не роси ллються,
Мамо, у твою труну –
Це сльозини
Бідолашної дитини
Просякають в глибину.

І я рию, рию, рию,
Кров з-під нігтів од риття –
Зі сльозами,
З болем, хочу біля мами
Скрити скарб мого життя.

Перстень мій, матусю люба,
Збережи його й доглядь,
Бо вдягнути
Кажуть інший – горе люте! –
А цей викинути геть.

Перстню мій, клейноде вірний!
Нащо жереб цей лихий?
Та затога
Схову я дїждусь земного –
І ти знову будеш мій.

DIE ZWEI RABEN

Der Rabe fliegt zum Raben dort,
der Rabe krächzt zum Raben das Wort:
„Rabe, mein Rabe, wo finden wir
heut unser Mahl? Wer sorgte dafür?“

Der Rabe dem Raben die Antwort schreit:
„Ich weiß ein Mahl für uns bereit;
unterm Unglücksbaum auf dem freien Feld
liegt erschlagen ein guter Held.“

„Durch wen? Weshalb?“ – „Das weiß allein,
der's sah mit an, der Falke sein
und seine schwarze Stute zumal,
auch seine Hausfrau, sein junges Gemahl.“

Der Falke floh hinaus in den Wald;
auf die Stute schwang der Feind sich bald.
Die Hausfrau harrt, die in Lust erbebt,
des nicht, der starb, nein, des, der lebt.

ДВА КРУКИ *)

До крука крук летить здаля,
До крука кречотом він промовля:
– Круче, мій круче! Де нам знайти
Нині обід? Як гадаєш ти?

І крукові крук дає відповідь:
– Я знаю: готовий для нас обід:
Лихий у полі там корч отой,
Під ним забитий добрий герой.

– Ким? і завіщо? – Це знає один
Сокіл його, бо це бачив він,
Також і кобила його ворона,
Та ще господиня – юна жона.

Сокіл його понад лісом летить,
Уже на кобилі ворог сидить.
А жінка жде – не терпиться їй, –
Що прийде не мрець, а той – живий.

(Переклав І.П.99)

*) Цю баладу Шаміссо 1829 р. переклав Пушкін, до чийх творів вона увійшла з приміткою: „Вольный перевод шотландской народной песни” (?!). Цього псевдо-Пушкіна вперто перекладають українські поети (див. Хрестоматію „Тисячоліття”, с. 244 – переклад Боровиковського, і с. 588 – переклад Первомайського.

Theodor Fontane
(1819-1898)

DIE DREI RABEN

Drei Raben saßen auf einem Baum,
drei schwärzere Raben gab es kaum.

Der eine sprach zu den andern zwei'n:
„Wo nehmen wir unser Frühmal ein?“

Die andern sprachen: „Dort unten im Feld
unterm Schilde liegt ein erschlagener Held.

Zu seinen Füßen liegt sein Hund
und hält die Wache seit mancher Stund.

Und seine Falken umkreisen ihn scharf,
kein Vogel, der sich ihm nahen darf.“

Sie sprachen's. Da kam eine Hinde daher,
unterm Herzen trug sie ein Junges schwer.

Sie hob des Toten Haupt in die Höh
und küßte die Wunden, ihr war so weh.

Sie lud auf ihren Rücken ihn bald
und trug ihn hinab zwischen See und Wald.

Sie begrub ihn da vor Morgenrot,
vor Abend war sie selber tot.

Gott sende jedem Ritter zumal
solche Falken und Hunde und solches Gemahl!

Теодор Фонтане
(1819-1898)

ТРИ КРУКИ

*Т*ри круки на дубі сидять угорі –
Немає чорніш, як ці круки старі.

У інших двох питає один,
Що снідати мають вони і він?

Відказують інші: – Внизу, де обліг,
Забитий герой під щитом поліг.

І пес у ногах у нього лежить –
Вже кілька годин його сторожить.

І високо сокіл над ним кружеля:
Він кожного птаха бачить здала.

Так мовлять. І йде олениця смутна,*
Під серцем дитя – у тяжі вона.

І мертве підносить вона чоло,
І рани цілує, де болем пекло.

На плечі взяла і віднесла туди,
Де озеро й ліс поблизу води.

Зарила його, коли ранок гас,
І вмерла сама в надвечірній час.

Хай Бог пошле кожному войовнику
Таких сокола, пса і дружину таку.

(Переклав 31.І.99)

*) Олениця – загальноєвропейський символ жінки – дружини або коханки.

Friedrich Hebbel
(1813-1863)

Nimmer in tausend Köpfen, der Genius wohnt nur in
einem,
und die unendliche Welt wurzelt zuletzt doch im Punkt.
Nicht durch Stimmenmehrheit sind Himmel und Erde
entstanden,
nie auch ein großes Gedicht oder ein ewiges Bild.

Franz Grillparzer
(1791-1872)

Was je den Menschen schwer gefallen,
Eins ist das Bitterste von Allen:
Vermissen, was schon unser war,
Den Kranz verlieren aus dem Haar;
Nachdem man sterben sich gesehen,
Mit seiner eigenen Leiche gehen.

Фрідріх Геббель
(1813-1863)

Ні, не в мільйонах голів – живе у одній лише геній,
Що безконечні світи в точку одну вкорінив.
Голосуванням юрби не встановлюють небо і землю,
Ані величність поем, вічне тривання картин.

Франц Грілльпарцер
(1791-1872)

З того, що є в житті тяжкого,
Одне гіркіше від усього:
Втрачати те, що мали ви,
Вінок губити з голови,
І власну смерть спостерігати,
А потім свій же прах тягати.

*Joseph Christian Freiherr von Zedlitz
(1790-1862)*

DIE NÄCHTLICHE HEERSCHAU

Nachts um die zwölfte Stunde
Verläßt der Tambour sein Grab,
Macht mit der Trommel die Runde,
Geht wirbelnd auf und ab.

Mit seinen entfleischten Armen
Rührt er die Schlägel zugleich,
Schlägt manchen guten Wirbel,
Reveil und Zapfenstreich.

Die Trommel klinget seltsam,
Hat gar einen starken Ton:
Die alten toten Soldaten
Erwachen im Grab davon.

Und die im tiefsten Norden
Erstarrt in Schnee und Eis,
Und die in Welschland liegen,
Wo ihnen die Erde zu heiß;

Und die der Nilschlamm decket
Und der arabische Sand,
Sie steigen aus ihren Gräbern
Und nehmen'ss Gewehr zur Hand.

*Йозеф Христіян барон фон Цедліц
(1790-1862)*

НІЧНА ПАРАДА

*К*оли, о дванадцятій ночі,
З труни барабанщик встає,
Він робить обход з барабаном
І голосно в нього б'є.

В руках, де немає м'яса,
Трима колотушки він
І марш вибиває дрібно
Й вечірню зорю – на спочин.

Звучить барабан небувалий,
Лунає, повний сил,
І мертві старі солдати
Встають зі своїх могил, –

На півночі що задубіли,
Де сніг і мороз січе,
І ті, що в Італії впали,
І їм у землі гаряче,

Що втоплені в багнищах Нілу,
Зариті в арабських пісках, –
З них кожен встає з могили
І кріса стискає в руках.

Und um die zwölfte Stunde
Verläßt der Trompeter sein Grab,
Und schmettert in die Trompete
Und reitet auf und ab.

Da kommen auf luftigen Pferden
Die toten Reiter herbei,
Die blutgen alten Schwadronen
In Waffen mancherlei.

Es grinsen die weißen Schädel
Wohl unterm Helm hervor,
Es halten die Knochenhände
Die langen Schwerter empor.

Und um die zwölfte Stunde
Verläßt der Feldherr sein Grab,
Kommt langsam hergeritten,
Umgeben von seinem Stab.

Er trägt ein kleines Hütchen,
Er trägt ein einfach Kleid,
Und einen kleinen Degen
Trägt er an seiner Seit.

Der Mond mit gelbem Lichte
Erhellte den weiten Plan,
Der Mann im kleinen Hütchen
Sieht sich die Truppen an.

Коли, о дванадцятій ночі,
Труну покидає сурмач,
То дме у сурму і їздить
Вперед і назад навскач.

Прозорі збігаються коні,
І верхи на них – мерці;
Криваві старі ескадрони,
Всілякої зброї бійці.

Оскалившись із-під шоломів,
Блищать черепи у них,
І довгі мечі тримають
Їх руки – з кісток самих.

Коли, о дванадцятій ночі,
Встає полководець з труни,
Він тихо іде, а довкола
Ідуть його штабу чини.

Маленький на нім капелюшок,
Звичайне убрання на нім,
І шпагу, таку невеличку,
Він має при боці своїм.

І місяць промінням жовтавим
Освітлює там долину,
Як пан у малім капелюшку
Приймає парад у нічну.

Die Reihen präsentieren
Und schultern das Gewehr;
Dann zieht mit klingendem Spiele
Vorüber das ganze Heer.

Die Marschäll und Generale
Schließen um ihn einen Kreis,
Der Feldherr sagt dem Nächsten
Ins Ohr ein Wörtlein leis;

Das Wort geht in der Runde,
Klingt wieder fern und nah:
„Frankreich!“ heißt die Parole,
Die Losung „Sankt Helena!“

Dies ist die große Parade
Im elyseischen Feld,
Die um die zwölfte Stunde
Der tote Cäsar hält.

І ряд проминає за рядом,
І кріс до плеча притиска,
Під музику й барабани
Проходять усі війська.

І маршали та генерали
Тісний замикають круг,
І слово одне полководець
Найближчому шепче до вух.

Те слово проходить по колу,
Заповнює дальню юдоль:
То „Франція” – їхнє гасло,
„Свята Гелена” – цароль.

Оцю величну параду
Усіх, що лягли в боях,
Опівночі цезар померлий
Прийма в Єлисейських полях.

Anastasius Grün

*(Anton Alexander Graf v. Auersperg,
1806-1876)*

DAS BLATT IM BUCHE

Ich hab eine alte Muhme,
Die ein altes Büchlein hat,
Es liegt in dem alten Buche
Ein altes, dürres Blatt.

So dürr sind wohl auch die Hände,
Die einst im Lenz ihrs gepflückt.
Was mag doch die Alte haben?
Sie weint, so oft sies erblickt.

Eduard Mörike

(1804-1875)

AUF EINE LAMPE

Noch unverrückt, o schöne Lampe, schmückest du,
An leichten Ketten zierlich aufgehangen hier,
Die Decke des nun fast vergeßnen Lustgemachs.
Auf deiner weißen Marmorschale, deren Rand
Der Efeukranz von goldengrünem Erz umflieht,
Schlingt fröhlich eine Kinderschar den Ringelreihn.
Wie reizend alles, lachend, und ein sanfter Geist
Des Ernstes doch ergossen um die ganze Form,
Ein Kunstgebild der echten Art! Wer achtet sein?
Was aber schön ist, selig scheint es in ihm selbst.

Анастасіус Грюн
(Граф Антон Александер фон Аверсперг,
1806-1876)

ЛИСТОК У КНИЗИ

Я маю стареньку тітку,
Яка, між старих книжок,
Тримає в старезній книзі
Старий сухий листок.

Сухі, певно, й руки, що рвали
Їй лист, як ішла весна.
І що це діється з нею?:
Побачить – і плаче вона...

Едвард Меріке
(1804-1875)

ДО ЛЯМПИ

*Н*езрушно, гарна лямпю, ти оздоблюєш,
На ланцюжках тендітно тут повішена,
Цю стелю у покої півзабутому.
По краю чаші біломармурової
Повився плюц – злотозелена патина, –
Їй дитячий корогод кружляє весело.
Який це чар! Яке це все усміхнене!
Та дух поважности, однак, розлитий скрізь,
Бо то – мистецький твір. Чи хто завважив це?
Дарма. Краса блаженна і сама в собі...

Richard Wagner
(1813-1883)

DIE GRALSERZÄHLUNG

In fernem Land, unnahbar euren Schritten,
Liegt eine Burg, die Monsalvat genannt;
ein lichter Tempel stehet dort inmitten,
so kostbar, als auf Erden nichts bekannt;

drin ein Gefäß von wundertät' gem Segen
wird dort als höchstes Heiligtum bewacht:
es ward, daß sein der Menschen reinste pflegen,
herab von einer Engelschar gebracht.

Alljährlich naht von Himmel eine Taube,
um neu zu stärken seine Wunderkraft:
es heißt der Gral, und selig reinster Glaube
erteilt durch ihn sich seiner Ritterschaft.

Wer nun dem Gral zu dienen ist erkoren,
den rüstet er mit überird'scher Macht;
an dem ist jedes Bösen Trug verloren,
wenn ihn er sieht, weicht dem des Todes Nacht.

Ріхард Вагнер
(1813-1883)

ОПОВІДЬ ПРО ГРАЛЬ

Є дальній край – до нього б не дійшли ви, –
І замок там, що зветься Монсальват,
І храм у ньому світло-чарівливий,
За всі скарби коштовніший стократ.

Пильнують дар найвищої святині –
Благословенно-дивний келих там.
Його принесли сонми янголіні,
А варга – з незаплямлених життям.

І голуб з неба приліта щороку
Оновлювати міць, що в ньому є.
Це Граль. І віру світлу і високу
Лицарство через нього дістає.

Хто, обраний, на службу Грально стане
З могутнім обладунком неземним,
То перед ним загине зло омани
І смертна тьма відступить перед ним.

(Переклав 10.XII.97)

Feodor Loewe
(1816-1890)

DIE ALPENROSE

Hoch auf dem Berg im braunen Moose,
Von Eis umglänzt und halb verschneit,
Blüht still empor die Alpenrose,
Ein süß' Gedicht der Einsamkeit.

Der lauen Frühlingslüfte Fächeln
Küßt ihre jungen Blätter nicht;
Sie steht wie ein verloren Lächeln
Im starren Felsenangesicht.

Die kalten Gletscherwände steigen
Auftürmend mächtig, Stück für Stück,
Und unbemerkt, im ew'gen Schweigen,
Wächst sie wie ein verschwiegen Glück.

Феодор Льове
(1816-1890)

АЛЬПІЙСЬКА РОЗА

*Д*е мох брунатний, блиск мороза,
А зараз має сніг піти,
Цвіте в горах альпійська роза
Солодким віршем самоти.

Цілунком не змогли сягнути
Її весняні вітерці –
Стоїть, як усмішка забута
На скелі ствердлому лиці.

Де глетчери недоторканні
І над стіною – ще стіна,
Росте у вічному мовчанні,
Як щастя потайне, вона.

Theodor Storm
(1817-1888)

DIE STADT

*A*m grauen Strand, am grauen Meer
Und seitab liegt die Stadt:
Der Nebel drückt die Dächer schwer,
Und durch die Stille braust das Meer
Eintönig um die Stadt.

Es rauscht kein Wald, es schlägt im Mai
Kein Vogel ohne Unterlaß,
Die Wandergans mit hartem Schrei
Nur fliegt in Herbstesnacht vorbei,
Am Strande weht das Gras.

Doch hängt mein ganzes Herz an dir,
Du graue Stadt am Meer;
Der Jugend Zauber für und für
Ruht lächelnd doch auf dir, auf dir,
Du graue Stadt am Meer.

Теодор Шторм
(1817-1888)

МІСТО

Де сірий пляж і шир морський,
Там побіч місто є.
Ліг на дахи туман важкий,
І, серед тиші, вал шумкий
Одноманітно б'є.

Ні гай не квітне навесні,
Ні птах не проспівав.
І тільки гуси восени
Кричать ночами з вишини
Та хилиться трава.

Та сіре місто повсякчас
У серці у моїм.
Чудесна юність раз-у-раз
Там усміхається до нас
Тим городом морським.

DÄMMERSTUNDE

Im Nebenzimmer saßen ich und du;
Die Abendsonne fiel durch die Gardinen;
Die fleißigen Hände fügten sich der Ruh,
Von rotem Licht war deine Stirn beschienen.

Wir schwiegen beid; ich wußte mir kein Wort,
Das in der Stunde Zauber mochte taugen;
Nur nebenan, die Alten schwatzten fort –
Du sahst mich an mit deinen Märchenaugen.

EIN GRÜNES BLATT

Ein Blatt aus sommerlichen Tagen,
Ich nahm es so im Wandern mit,
Auf daß es einst mir möge sagen,
Wie laut die Nachtigall geschlagen,
Wie grün der Wald, den ich durchschritt.

В ГОДИНУ ПРИСМЕРКУ

В бічній кімнаті тільки двоє нас.
Гардини, в світлі вечора, червоні.
Для жвавих рук настав покою час,
Рожевий відсвіт ліг тобі на скроні.

Ми мовчимо. У мене слів нема –
Годину чар не відтворити в слові.
Старі там десь балакають. Дарма:
На мене очі дивляться казкові.

ЗЕЛЕНИЙ ЛИСТОК

Оцей листок із літніх днів
Беру я до чужого краю,
Щоб він колись мені повів,
Як ллються співи солов'їв,
Як зелен гай, що я лишаю.

*Marie Freiin von Ebner-Eschenbach,
geb. Gräfin Dubsky
(1830-1916)*

DAS SCHIFF

Das eilende Schiff, es kommt durch die Wogen
Wie Sturmwind geflogen.

Voll Jubel ertönt's vom Mast und vom Kiele:
„Wir nahen dem Ziele.“

Der Fährmann am Steuer spricht traurig und leise:
„Wir segeln im Kreise.“

EIN KLEINES LIED

Ein kleines Lied! Wie gehts nur an,
Daß man so lieb es haben kann,
Was liegt darin? Erzähle!

Es liegt darin ein wenig Klang,
Ein wenig Wohllaut und Gesang
Und eine ganze Seele.

*Марія баронеса фон Ебнер-Ешенбах,
вродж. графиня Дубська
(1830-1916)*

КОРАБЕЛЬ

*В*идкий корабель мина вал за валом,
Підхоплений шквалом.

Від кіля до щогли всі кажуть, зраділі:
„Прямуєм до цілі”.

Та мовить стерничий сумно й поволі:
„Ми кружимо в колі”.

КОРОТКА ПІСНЯ

*К*оротка пісня... Що в ній є,
Що кожен взяв би за своє.
Повідж... У чому сила?

В ній мало звуків, мало слів,
Малі гармонія і спів –
Зате душа в ній ціла.

Prinz Emil von Schönaich-Carolath
(1852-1908)

ALTES BILD

Der Markusdom, der bunte, klangumtönte,
Hat seine Pforten gähmend aufgeschlagen,
Am Hochaltar, wo Priester Kerzen tragen,
Thront stolz der Doge, der vom Volk gekrönte.

Es leht an ihm in mädchenhaftem Zagen
Sein junges Weib, das holde, glückverschönte.
Ein Page, der an Schleppendienst gewöhnte,
Kniet stumm dabei in Puffenwams und Kragen.

Der Weihrauch dampft, zu Ende geht die Messe,
Es blickt verklärt die schöne Dogaresse...
Doch sehen könnt ihr, wenn ihr näher tretet,

Das tief im Samt, dem dunkelvioletten,
Des Pagen Hand und ihre sich verketten –
Der alte Doge kniet im Stuhl und betet.

*Принц Еміль фон Шенайх-Каролят
(1852-1908)*

ДАВНІЙ ОБРАЗ

Святого Марка храм... Звучає сувій;
Свічки; зіхають брами до святині;
На троні біля віктаря, в гордині
Своїй – обранець плебсу, дож старий.

А поруч у цнотливості ясній
Дружина юна, щастям красна нині,
І паж, що носить шлейфи господині,-
Камзол і ковнір з буфами – при ній.

Парує ладан. Ось кінчиться меса.
Преображенно-гарна догареса!
Та зблизька видко, як її рука

У фіялково-темнім оксамиті
Йї рука пажа сплелися, ніби зліті.
А дож старий і молиться, йї кляка....

GENREBILD

Herr Holger am Kamine sitzt,
Sein Brackhund bei ihm wacht,
Nacht ist's, die Flamme springt und blitzt
Und der Klotz in der Lohe kracht.

Herr Holger in Sinnen versunken ist,
Er wirrt des Bartes Flaum.
Es streckt die Bracke den Widerrist,
Und beide sinken in Traum.

Es denkt der Hund an einen Tag,
Da die Heide hilfefern,
Da der Keiler über Herrn Holger lag
Und er befreit' den Herrn.

Herr Holger martert seine Stirn
In Sinnen schwer und stumm:
Wie er zu Willen einer Dirn
Den Blutsfreund brächte um.

ЖАНРОВА СЦЕНА

Пан Гольгер супроти ватрана сидить,
З ним дійда біля коліна.
Вже ніч. Вогонь стриба-блищить,
Тріщать у вогні поліна.

В задумі все чухає бороду пан,
Турбота ніяк не пройде.
Простігся пес, миготить ватран,
Сон лине до пана й дойди.

І псові день пригадавсь-наснився:
Глуха, відлюдна поляна,
Під диком пан Гольгер тоді опинивсь,
І він звільнив свого пана.

А пан у задуму поринув німу,
Що важко ятрить, невтолима:
Як примху дівки сповнить йому –
Забити свого побратима.

Detlev Freiherr von Liliencron
(1844-1909)

MÄRZTAG

Wolkenschatten fliehen über Felder,
Blau umdunstet stehen ferne Wälder.

Kraniche, die hoch die Luft durchpflügen,
Kommen schreiend an in Wanderzügen.

Lerchen steigen schon in lauten Schwärmen
Überall ein erstes Frühlingslärm.

Lustig flattern, Mädchen, deine Bänder,
Kurzes Glück träumt durch die weiten Länder.

Kurzes Glück schwamm mit den Wolkenmassen,
Wollt' es halten, muß't es schwimmen lassen.

*Детлеф барон фон Лілієнкрон
(1844-1909)*

БЕРЕЗНЕВЕ

Од хмарин біжать полями тіні,
В далині ліси туманно-сині.

З криком журавлі пливуть над ними
Валками своїми мандрівними.

Жайвори знялись під власні співи.
Все навкіл весняно-галасливе.

Весело дівочі віють бинди.
Трохи щастя, мабуть, є деінде.

Трохи щастя у хмарках над нами,
Щоб лишилось – хай пливе з хмарками.

(Переклав 8.І.99)

*Maximilian I. von Habsburg,
Kaiser von Mexiko
(1832-1867)*

DIE WEIDE

Im Herbstesschauer liegt die Heide
So weit, so weit, so öd, so öd,
Es streicht der Wind und eine Weide
Nur einzig mit den Armen weht.

Die grauen Wolken eilend ziehen
Auf kahler Fläche fort und fort,
Der Vögel Scharen südwärts fliehen
Zum trauten, lebenswarmen Hort.

Die arme Weide sturmdurchzogen,
Sie bleibt am Feld allein, allein,
Die Arme dürr und schmerzgebogen
In banger Qual, in stummer Pein.

Mir ist die Welt gleich dieser Heide
So weit, so weit, so öd, sö öd,
Es saust der Sturm, ich bin die Weide,
Die bang mit ihren Armen weht.

*Максиміліян І. фон Габсбург,
імператор Мексики
(1832-1867)*

ІВА

*Н*ад нивами осіння злива,
А даль глуха, а даль глуха.
Блукає вітер. Тільки іва
Руками в самоті маха.

Хмарини поспішають сірі
Понад голизнаю рівнин.
Пташині зграї мчать у вирій –
До теплих, затишних країн.

А бідна іва серед поля
Супроти бур – сама, сама...
Засохлі руки гне від болю,
Від катувань і мук німа.

Мені весь світ немов ця нива,
А даль глуха, а даль глуха.
Довкола шторм. А я – та іва,
Що віттям боязко маха.

(Переклав 22.VIII.99)

Wilhelm Busch
(1832-1908)

DIE BIRKE

Es wächst wohl auf der Heide
Und in des Waldes Raum
Ein Baum zu Nutz und Freude,
Genannt der Birkenbaum.

Die Schuh, daraus geschnitzet,
Sind freundlich von Gestalt.
Wohl dem, der sie besitzt,
Ihm wird der Fuß nicht kalt.

Es ist die weiße Rinde
Zu Tabaksdosen gut,
Als teures Angebinde
Für den, der schnupfen tut.

Man zapfet aus der Birke
Sehr angenehmen Wein,
Man reibt sich, daß es wirke,
Die Glatze damit ein.

Dem Birkenreiserbesen
Gebühret Preis und Ehr;
Das stärkste Kehrrechtwesen,
Das treibt er vor sich her.

Von Birken eine Rute,
Gebraucht am rechten Ort,
Befördert oft das Gute
Mehr als das beste Wort.

Und kommt das Fest der Pfingsten,
Dann schmückt mir fein das Haus,
Ihr, meine liebsten Jüngsten,
Mit Birkenzweigen aus.

Вільгельм Буш
(1832-1908)

БЕРЕЗА

В гаю серед долини
Чи між узлісь де-будь
Є люба деревина,
Яку береза звуть.

З берези черевики –
Окраса дорога:
Узуй лише й довіку
Не змерзне в них нога.

Із білої тавлінки
Нюхнув табаки хтось –
І чхати без зупинки
Йому вже довелось.

З націдженого соку
Ми робимо вино,
Освіжує нівроку
Нам лисини воно.

Що покидьки погані
На купу всі змела, –
За те в ціні й пошані
Березова мітла.

А щоб малята наші
Росли розумні в нас,
Березової каші
Даваймо раз-у-раз.

А на Зелене Свято
– Радійте, діточки! –
Оздоблять дім багато
Березові гілки.

(Переклав 27.V.99)

Paul Johann Ludwig von Heyse
(1830-1914)

AUS DER TIEFE

Über mir, ein dunkles Meer,
Schlägt Vergangenheit zusammen.
Still, wie still ist's um mich her,
Stumm von Klagen und Verdammen.

Nur wie durch des Tauchers Glas
Seh ich rings der Tiefe Schrecken,
Sehe machtlos Groll und Haß
Hundert Arme nach mir strecken.

Laßt mich eine Weile kühl
Einsam in mich selbst versinken,
Fern dem sonnigen Gewühl
Neuen Mut und Hoffnung trinken;

Bis sich meine Wimper hebt
Neugestärkt vom Sonnensscheine.
Wem die Erde je gebebt,
Wissen wird er, wie ich's meine!

Павль Йоганн Людвіг фон Гайзе
(1830-1914)

З ГЛИБИНИ

*Наді мною, найтемніша,
Вже зійшлась морська глибінь.
Забуття довкіл і тиша
Без прокльонів і жалінь.*

*Мов крізь скельця водолаза
Бачу чудища морські.
Лють безсила і відраза
Простягають мацаки.*

*Дайте ж бо себе втопити
У самім собі на мить
І без соняшних проміть
Знов надію й мужність пити.*

*Поки очі стануть в змозі
Сонце бачити сяйне.
...Хто мав струси на дорозі –
Розумітиме мене.*

Hermann Hango
(1861-1934)

VERSÄUMNIS

*A*n einem goldnen Morgen,
Da ging ich über Land,
Das Herz in tausend Sorgen
Und Schmerzen ganz gebannt.

Ich fuhr aus meinem Sinnen
Bei einem Sommerhaus,
Es sang ein Weib darinnen,
Wie Zauber klangs heraus.

Mir ist so wohl geschehen,
Es schwand mein tiefstes Weh,
Als wie bei Frühlingswehen
Der winterliche Schnee.

Sie sang ohne Falsch und Fehle
Mit rührendem, weichem Klang,
Es lag eine suchende Seele,
Wie meine, in ihrem Gesang.

Ich hab sie nicht gesehen,
Nur lauscht ich noch lange zurück;
Vorüber mußt ich gehen –
Vielleicht an meinem Glück.

Германн Ганто
(1861-1934)

ВТРАЧЕНЕ

У золоті ранку, в полі,
Проходив я колись.
Турботи наврочені й болі
У серце уп'ялись.

В задумі, що давить і тисне,
Минав я дачний дім.
І чарами сповнену пісню
Співала жінка в нім.

І сталось тоді зі мною,
Що зник зненацька біль,
Як розтають весною
Сніги зимових піль.

Спів був без ганджу й вади,
М'який, зворушливий тон:
Душа, що шукала відради,
Звучала – моїй в унісон.

Не бачив я жінки тієї,
Та пісню ще довго чув.
Може, йдучи повз неї,
Я щастя своє проминув...

Carl Spitteler
(1845-1924)

DIE BLÜTENFEE

*M*aien auf den Bäumen, Sträußchen in dem Hag.
Nach der Schmiede reitet Janko früh am Tag.
Blütenschneegestöber segnet seine Fahrt,
Lilien trägt des Rößleins Mähne, Schweif und Bart.
Lacht der muntre Knabe: „Sag mir, Rößlein traust:
Bist bekränzt zur Hochzeit, doch wo bleibt die Braut?“

Horch, ein Pferdchen trippelt hinter ihm geschwind,
auf dem Pferdchen schaukelt ein holdselig Kind.
Solche kleine Fante nimmt man auf den Schoß,
auf die Schulter wirft ers spielend! Ei, wie groß!
Zappelnd schreit die Kleine: „Böser Bube du!
Weh! Ich hab verloren meinen Lilienschuh.“

Rückwärts sprengt er suchend ein geraumes Stück.
Wie er mit dem Schuhe eilends kam zurück,
an des Kindes Stelle saß die schönste Maid.
Da geschah dem Jugen süßes Herzeleid.
Flüsterte die Schöne: „Liebster Janko mein,
hab ein kostbar Ringlein, strahlt wie Sonnenschein.
Bin dir hold gewogen, schenk es dir zum Pfand.
Weh! Ich habs vergessen, badend an dem Strand.“

Wie er mit dem Ringlein wiederkehrte – schau! –
hing gebückt im Sattel eine welke Frau.
Ihre Zunge stöhnte: „Janko, du mein Sohn!
Weh! Ein Tröpfchen Wasser! Schnell, um Gotteslohn!“
Wie er mit dem Wasser kam zum selben Ort,
war zu Staub und Asche Weib und Pferd verdorrt.

Карл Шніттелер
(1845-1924)

ДИВОЦВІТКА

У гаю-розмаю квіту чагарі.
Там до кузні Янко їхав на зорі.
Біла хуга цвіту – щастям на путі,
У коня – лілеї в гриві і хвості.
Ти мов на весілля! – хлопець до коня.-
Де ж та наречена? Чом не доганя?”

Коли чути: коник швидко тупотить,
Чарівна дитина у сідлі сидить.
Він бере дитину, на руках гойда,
Садить на коліна, вгору підкида.
Та зненацька чує: „Ти, хлопчино, – злий:
Загубивсь лілейний черевичок мій.”

Повернувсь далеко, а знайшов таки,
Радо з черевиком їде напрямки.
Защеміло серце: що за чудеса.
Бачить – не дитина, дівчина-краса.
Шепотить до нього: „Янку, любий мій!
Я для тебе маю перстень осяйний.
Це в коханні буде запорука нам.
Та, коли купалась, десь забула там...”

Повернувся з перснем – що це за мара:
У сідлі, зів’яла, хилиться стара.
А язик белькоче: „Янку, сину мій,
Дай води краплинку, порятуї, напій!...”
А прибіг з водою – од її коня
Тільки й залишилась попіл-порохня...

Frank Wedekind
(1864-1918)

DER TANTENMÖRDER

Ich hab' meine Tante geschlachtet,
Meine Tante war alt und schwach;
Ich hatte bei ihr übernachtet
Und grub in den Kisten-Kasten nach.

Da fand ich goldene Haufen,
Fand auch an Papieren gar viel.
Und hörte die alte Tante schnaufen
Ohn' Mitleid und Zartgefühl.

Was nutzt es, daß sie sich noch härmte,
Nacht war es rings um mich her –
Ich stieß ihr den Dolch in die Därme,
Die Tante schnaufte nicht mehr.

Das Geld war schwer zu tragen,
Viel schwerer die Tante noch.
Ich faßte sie bebend am Kragen
Und stieß sie ins tiefe Kellerloch. –

Ich hab' meine Tante geschlachtet,
Meine Tante war alt und schwach;
Ihr aber, o Richter, ihr trachtet
Meiner blühenden Jugend-Jugend nach.

Франк Ведекінд
(1864-1918)

ТІТКОВБИВЦЯ

Я тітку свою закатрупив,
Вона була хвора й стара.
Ночуючи в неї, поцупив
Зі скринь її трохи добра.

Була там і золота сила,
Чимало й банкнотів було.
А тітка хропла і сопіла
Без такту, немов би на зло.

Аби над добром не дрижала –
А вколо нічна безгомінь –
Я в кишки всадив їй кинджала,
І більше не чулось хропінь.

Важенькі були її гроші,
Заледве підніс і саму;
За ковнір узявши, цю ношу
В підвал її тругив, у тьму.

І хвору й стару, на відлюдді,
Зарізав я тітку свою.
Пощо ж посягаєте, судді,
На юність квітучу мою?

Marie Luise Weißmann
(1899-1929)

DER EINSIEDLER

Er hatte seit Jahren nicht mehr gesät,
Verstreut noch reifte ihm das Getreide,
Zuletzt ließ er den Hafer ungemäht,
Sein Pferd verlor sich auf der Weide.

Er brach eine Zeit noch Beeren vom Ast,
Als müßte er seinen Hunger stillen,
Dann vergaß er auch diese letzte Last
Um seiner tieferen Ruhe willen.

Er saß vor der Hütte bei Tag und Nacht,
Die Hütte verfiel in Wind und Regen;
Allmählich wuchsen die Gräser sacht
Seinen Füßen und Knien entgegen.

Und wuchsen langsam durch seine Hand.
Er ward wie ein Sieb, ohne Außen und Innen.
Gleichmäßig und ganz ohne Widerstand
Konnten die Jahre durch ihn rinnen.

Марія Люїза Вайсманн
(1899-1929)

САМОТНИК

*У*же кілька літ, як сівбу лишив –
Збирав самосійне, що нива вродила.
Овса не потрібно йому з часів,
Коли заблукала у луках кобила.

Ще ягоди він, бувало, з гілля
Зривав і стравою жив такою,
Та й цю турботу лишив опісля,
Щоб бути в найглибшій своїй спокої.

Сидить перед хатою день і ніч;
Од вітру й дощів запалась хатина.
Повільно зростала трава навстріч –
Туди де були і ступні й коліна.

Тоді проросла крізь м'язи руки,
І зовні, і в нім не лишилось нічого,
І став він як сито. Співмірні роки
Могли без зусиль протікати крізь нього.

Rainer Maria Rilke
(1875-1926)

HERBSTTAG

*H*err: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß.
Leg deinen Schatten auf die Sonnenuhren,
Und auf den Fluren laß die Winde los.

Befiehl den letzten Früchten voll zu sein;
Gib ihnen noch zwei südlichere Tage,
Dränge sie zur Vollendung hin und jage
Die letzte Süße in den schweren Wein.

Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr.
Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben,
Wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben
Und wird in den Alleen hin und her
Unruhig wandern, wenn die Blätter treiben.

Райнер Марія Рільке
(1875-1926)

ОСІННІЙ ДЕНЬ

*Т*ак, Боже: літу час кінчать дари.
Годинник соняшний сховай у тіні
І в поле нині випусти вітри.

Дозріть останній дай садовині,
Даруй для неї зо два дні південні,
Щоб стали ще солодшими важенні
Солодкі винограда наливні.

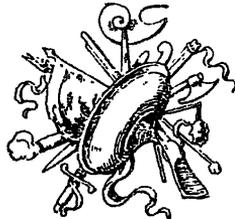
Бездомнику вже хати не звести,
Самотник буде, серед самоти,
Листи писати довгі і читати
В безсонні та алеями блукати
Тривожно – там, де віються листи.

DER SCHWAN

Diese Mühsal, durch noch Ungetanes
Schwer und wie gebunden hinzugehn,
Gleicht dem ungeschaffnen Gang des Schwanes.

Und das Sterben, dieses Nichtmehrfassen
Jenes Grunds, auf dem wir täglich stehn,
Seinem ängstlichen Sich-Niederlassen-:
In die Wasser, die ihn sanft empfangen
Und die sich, wie glücklich und vergangen,
Unter ihm zurückziehn, Flut um Flut;
Während er unendlich still und sicher
Immer mündiger und königlicher
Und gelassener zu ziehn geruht.

ЛЕБІДЬ

*Д*е зусилля – без певного чину
Важко, зв'язано йти навмання –
Нагадало ходу лебедину.

Смерть натомість – з-під ніг вислизання
Ґрунту, де ми стояли щодня –
Це несміле його присідання
Біля вод, які лагідно приймуть,
Проминанням щасливим обіймуть
І покотять вали без мети,
А тим часом упевнено, звично,
Більш дозріло щораз і велично
Й незворушно він зволить пливти.

Alfons Petzold
(1882-1923)

BLUME DER EINSAMKEIT

*B*lume, geboren in Schmerz und Leid,
Blaue Blume der Einsamkeit,

Fängst du wieder zu blühen an
Für den einsamen, müden Mann?
Einst, da glaubt ich, du seist verdorrt,
Als ich hörte der Liebe Wort.

Doch nur verdeckt durch ein liebes Gesicht
Sah ich dich, leidende Blume, nicht.
Aber nun blühest du wieder aufs neu
Als Grabesschmuck auf meinem Mai,

Blume, geboren in Schmerz und Leid,
Blaue Blume der Einsamkeit.

Альфонс Петцольд
(1882-1923)

КВІТКА САМОТИ

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

Я, одинокий, крізь втому без меж
Бачу: для мене ти знову цвітеш.
Вірку: засох би, зів'яв би твій цвіт,
Тільки б почув я любови привіт.

Лише закрита любимим лицем,
Ти голубим не світилась вінцем.
Але в мій ранній розквітла ти час,
Ніби найкраща з могильних окрас.

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

(1948. Мій перший переклад з німецької)

Friedrich Wilhelm Nietzsche
(1844-1900)

NACH NEUEN MEEREN

Dorthin – will ich; und ich traue
Mir fortan und meinem Griff.
Offen liegt das Meer, ins Blaue
Treibt mein Genueser Schiff.

Alles glänzt mir neu und neuer,
Mittag schläft auf Raum und Zeit –:
Nur dein Auge – ungeheuer
Blickt mich's an, Unendlichkeit!

Фрідріх Вільгельм Ніцше
(1844-1900)

ДО НОВИХ МОРІВ

Ген туди! – я вірю й прагну –
Океан відкритий ліг,
І на подвиг, що осягне,
Генуезький лине бриг.

Все в нове, в нове без стриму.
Спить і час, і світу шир,
Тільки страхітливо блима,
Нескінченносте, твій зір.

(Переклав 27.II.99)

Hugo Salus
(1866-1929)

ALTE UHR

Ist eine alte Uhr in Prag,
Verrostet das Werk und der Stundenschlag,
Verstummt ihre Stimme im Munde,
Zeigt immer die gleiche Stunde.

Doch täglich einmal, so tot sie sei,
Schleicht zögernd die Zeit an der Uhr vorbei,
Dann zeigt sie die richtige Stunde,
Wie die Uhren all in der Runde.

Es ist kein Werk so abgetan,
Kommt doch einmal seine Zeit heran,
Daß es sein Wirken bekunde,
Kommt doch seine richtige Stunde.

Гуго Салюс
(1866-1929)

СТАРИЙ ГОДИННИК

У Празі є годинник старий:
Проїла іржа, зіпсувався пристрій,
Давно безголосий, донині
Стоїть на тій самій годині.

Та раз на добу, о певній порі,
Як коло проплентають всі дзигарі,
Показує справжню годину
Із тими, що йдуть без упину.

Немає на світі речей таких,
Щоб власний час не прийшов для них,
Покажуть здатність до чину
Вони у справжню годину.

Franz Karl Ginzkey
(1871-1963)

WEG UND ZIEL

Es führt mein Weg nach keinem Ziel
Denn Ziel ist Täuschung mir und Spiel.
Muß ich dem Ziel mich anvertraun,
Versäum ich, nach dem Weg zu schaun.

Der Weg ist Tiefe, ist Geschick,
Ist vollgemeßner Augenblick.
Die Flüchtigen und Vielzuvielen,
Die kranken alle an den Zielen.

Du köstlicher, du treuer Weg!
Du führst mich über Fels und Steg,
Vorbei am Meilenstein der Jahre,
Ganz ohne Ziel ins Wunderbare.

Франц Карл Гінцикай
(1871-1963)

ШЛЯХ І ЦІЛЬ

*М*ій шлях до цілі не провадить,
Бо ціль – омана, гра, що надить.
Якби довіривсь я меті,
Не приглядався б до путі.

Бо шлях – це Доля, це – Глибини,
Багатовимірність хвилини.
Ті, що втікають звідусіль,
Вони ж бо хворі всі на ціль.

Ти, шляху мій, коштовно-вірний,
По кладках, скелях, невимірний,
Повз верстові стовпи цих літ
Ведеш без цілі в Дивосвіт.

(Переклав VIII.99)

Hermann Hesse
(1877-1947)

DER SCHWARZE RITTER

Ich reite stumm aus dem Turnier,
Ich trage aller Siege Namen.
Ich neige mich vor dem Balkon der Damen
Tief. Aber keine winkt nach mir.

Ich singe zu der Harfe Ton,
Aus der die tiefen Laute steigen.
Alle Harfner lauschen und schweigen,
Aber die holden Frauen sind entflohn.

In meines Wappens schwarzem Feld
Sind hundert Kränze aufgehangen,
Die gold von hundert Siegen prangen.
Aber der Kranz der Liebe fehlt.

An meinem Sarge werden sich bücken
Ritter und Sänger und werden ihn
Mit Lorbeer bedecken und bleichem Jasmin,
Aber keine Rose wird ihn schmücken.

Герман Гессе
(1877-1947)

ЧОРНИЙ ЛИЦАР

З турніру їду мовчки, сам,
Всепереможцем. Під бальконом
Я до землі схиляюся з поклоном.
Та не кивнула жодна з дам.

Я заспівав, глибокий тон
Здобувши із моєї лютні.
Заслухались, мовчать співці присутні.
Та бачу – спорожнів балькон.

Мій чорний щит уже стома
Оздоблений тепер вінками,
Бо блиск і злото перемог за нами.
Вінка любови – там нема.

Коли ж у мене над труною
Нахилиться співець і палядин,
То лаври покладуть на неї і ясмин.
Забракне рози лиш одної.

(Переклав 29.XII.98)

Alma Johanna König
(1889-1942?)

SONETT

Ich will nicht klagen und ich will nicht fragen,
Ich will nicht hören, was mich elend macht,
Ich weiß es, du betrogst mich heute nacht –
Ich will nicht fragen und ich will nicht klagen!

Verlangt beredtre Zeugen der Verdacht,
Als Lippen, die verschwelgt ihr Lächeln tragen?
Als schöne Augen, deren Schatten sagen,
Daß neu ihr Glanz an Flammen angefacht?

Ich will nicht hören und ich will nicht weinen,
Dem Schleier dankbar, den dein Mitleid spinnt,
Mein Schweigen, Frucht der Neigung, gleich dem deinen.

Ich will nicht Unheil sehen, das beginnt,
Und da du treu scheinst, will ich glücklich scheinen
Und nur dich lieben, – stumm – und taub – und blind.

Альма Йоганна Кеніг
(1889-1942?)

СОНЕТ

*Н*е хочу нарікати, ні питати,
Ні слухати про те, що болем тне:
Я знаю: цю ніч зрадив ти мене –
Пощо питати, нащо нарікати?

І чи певніших свідків ще жадати
Від уст, де пристрасть в усмішці майне,
Чи від очей, де тіням не сховати
Нове палахкотіння вогняне?

Не хочу слухать, стримаю ридання.
Вуалі вдячна я, яку ти тчеш
Зі співчуття – тож бережим мовчання.

Як вірність – ти, вдаю я щастя теж,
Щоб крізь біду, що прийде невмолимо,
Тебе любити сліпо – глухо – німо...

*(Першу строфу переклав в Австрії 1948 р.,
решту в Мюнхені 16 червня 1996 р.)*

Paul Celan
(1920-1970)

Espenbaum, dein Laub blickt weiß ins Dunkel.
O Meiner Mutter Haar ward nimmer weiß.

Löwenzahn, so grün ist die Ukraine.
Meine blonde Mutter kam nicht heim.

Regenwolke, säumst du an den Brunnen?
Meine leise Mutter weint für alle.

Runder Stern, du schlingst die goldne Schleife.
Meiner Mutter Herz ward wund von Blei.

Eichne Tür, wer hob dich aus den Angeln?
Meine sanfte Mutter kann nicht kommen.

Павль Целян
(1920-1970)

*М*вій, осико, лист у тьмі біліє –
Моя мати сивою не стала.

Ти, кульбабо, – зелень України.
Не вернулася русява маги.

Хмаро, чом баришся над потоком?
Плакала за всіх лагідна мати.

Зірко, пощо злотні банти в'яжеш?
В серці матері свинцева рана.

Хто вас зняв з гака, дубові двері?
Моя тиха мати вже не прийде.

ДОДАТОК

Ганз Закс
(1494-1576)

ПЛАЧ ПОЛОНЕНИХ

О Боже, згляньсь на наші злидні:
Ти бачиш: ми в полоні, бідні,
Дітей нам ворог подушив,
Забрали в нас овець, корів,
Нам спалено двори й доми,
В тяжку біду попали ми.
Пощо нас матері вродили?
Ми плуга тягнемо щосили,
Мов коні, зернятка малі
Збираєм ротом на землі.
Прийди, нарешті, смерте люта,
Зніми страшні турецькі пута.

(Переклав 24.III.93)

Й. Л. Штолль *)

ЧАС

Весь в білім сів Час, владар днів,
Співає і тче під спів.
На незакритій він сів труні,
Сміється – і котяться сльози рясні.

Весь в білім сів Час, владар днів,
Все тче, і тче під спів.
Тисячоліття отак без змін
І тче, і сміється, і плаче він.

*) Й. Л. Штолль (J.L.Stoll) – забутий поет кінця XVIII – початку XIX ст. На його слова писали музику Бетговен, Шуберт і Вебер. Інших даних не маємо.

Abbildungen:

- S. 7 Das Wessobrunner Gebet (Faksimile)
- S. 18 Walther von der Vogelweide (Manessische Handschrift, 14.Jh.)
- S. 19 Konradin Hohenstaufen (Manessische Handschrift)
- S. 48 Herzog Albrecht III. (Kupferstich von J.A.Zimmermann, 1773)
- S. 49 Agnes Bernauerin (nach dem Gemälde von Stöffel, Straubing, 19. Jh.)
- S. 110 „Die Alpenbraut“ (Gemälde von Leopold von Bode, 19. Jh.)
- S. 111 „Loreley“ (Gemälde von Edward Jakob von Steinle, 19.Jh.)

Ілюстрації:

- c. 7 Вессобрунська молитва (факсиміле)
- c. 18 Вальтер фон дер Фогельвайде (рукопис Манессе, XIV ст.)
- c. 19 Конрадин Гогенштауфен (рукопис Манессе)
- c. 48 Герцог Альбрехт III (гравюра Й.А.Ціммермана, 1773 р.)
- c. 49 Агнес Бернаверін (гравюра за картиною Штеффеля, Штраубінг, XIX ст.)
- c. 110 „Альпійська наречена“ (олія Леопольда фон Бодє, XIX ст.)
- c. 111 „Льорелляй“ (олія Едварда Якоба фон Штайнле, XIX ст.)

INHALTSVERZEICHNIS

ПОКАЗНИК ЗМІСТУ

Einleitung	5	Вступне слово	5
<i>Anonym</i>		<i>Анонім</i>	
Merseburger Zaubersprüche	8	Мерзебурзькі заклинання	9
<i>Anonym</i>		<i>Анонім</i>	
Das Wessobrunner Gebet	10	Вессобрунська молитва	11
<i>Anonym</i>		<i>Анонім</i>	
Dû bist mîn ich bin dîn	12	„Я є твоя, а ти є мій”	13
<i>Der von Kûrenberg</i>		<i>Дер фон Кюренберг</i>	
Ich zôch mir einen valken	12	„Я сокола леліяла”	13
<i>Heinrich VI. Hohenstaufen</i>		<i>Гайнріх VI Гогенштауфен</i>	
Rîtest du nu hinnen	14	„Ти вже від’їжджаєш...”	15
<i>Dietmar von Aist</i>		<i>Дітмар фон Аїст</i>	
Ahi nu kumet uns diu zit	14	„Ах, наближається той час”	15
<i>Walther von der Vogelweide</i>		<i>Вальтер фон дер Фогельвайде</i>	
Uunder der linden	16	„Де тїнь од липи...”	17
<i>Konradin Hohenstaufen</i>		<i>Конрадін Гогенштауфен</i>	
Ich frôie mich manger bluomen rôt	20	„Мене так тішить май...”	21
<i>Wolfram von Eschenbach</i>		<i>Вольфрам фон Ешенбах</i>	
Der helden minne ir clage	22	„Ти співом скрите кохання...”	23
<i>Kuonrat von Würzburg</i>		<i>Конрад із Вюрцбургу</i>	
Tou mit vollen	24	„Де на рожу опадає...”	25
<i>Anonym</i>		<i>Анонім</i>	
Aus Carmina Burana: (Ludus Paschalis)	26	„Карміна Бурана” (з „Великоднього дійства”)	27
Aphorismen	28	Афоризми	29

<i>Hans Sachs</i>		<i>Ганз Закс</i>	
Das Schlaraffenland (Fragment)	30	Шляраффенлянд (фрагмент)	31
<i>Andreas Gryphius</i>		<i>Андреас Грйфійус</i>	
Tränen das Vaterlandes	34	Сльози вітчизни...	35
<i>Angelus Silesius</i>		<i>Антелюс Сілезіюс</i>	
Aus dem „Cherubinischen Wandersmann“	36	Херувимський мандрівник	37
<i>Katharina Regina Greiffenberg</i>		<i>Катаріна Регіна Грайфенберг</i>	
Sonett	38	Сонет	39
<i>Johann Nikolaus Götz</i>		<i>Йоганн Ніколяус Гетц</i>	
Triolett	40	Тріолет	41
<i>Anonym</i>		<i>Анонім</i>	
Agnes Bernauerin	42	Агнес Бернаверін	43
<i>Johann Gottfried Herder</i>		<i>Йоганн Готфрід Гердер</i>	
Herr Oluf	50	Пан Олуф	51
Nachtigall	54	Соловей	55
<i>Gottfried August Bürger</i>		<i>Готфрід Август Бюргер</i>	
An das Herz	56	До серця	57
<i>Friedrich Gottlieb Klopstock</i>		<i>Фрідріх Готліб Кльпошток</i>	
Die frühen Gräber	58	Ранні могили	59
<i>Johann Wolfgang von Goethe</i>		<i>Йоганн Вольфганг фон Гете</i>	
Wanderers Nachtlied I	60	Нічна пісня скитальця I	61
Wanderers Nachtlied II	60	Нічна пісня скитальця II	61
<i>J. Ch. Friedrich von Schiller</i>		<i>Й. К. Фрідріх фон Шіллер</i>	
Nänie	62	Ненія	63
<i>Friedrich Leopold Graf zu Stolberg</i>		<i>Фрідріх Леопольд граф цу Штольберг</i>	
Auf dem Wasser zu singen	64	Пісня щоб співати над водою	65
<i>Ludwig H. Ch. Höltz</i>		<i>Людвіг Г. К. Гельті</i>	
Der Sänger und die Königsmaid	66	Співець і королівна	67
Auftrag	68	Доручення	69

<i>Friedrich Rückert</i>		<i>Фрідріх Рюккерт</i>	
Der Himmel	70	Небо	71
Barbarossa	72	Барбаросса	73
Chidher	74	Хідгер	75
Ich bin der Welt abhanden gekomen	78	„Для світу я пропав цілковито”	79
<i>Ernst Moritz Arndt</i>		<i>Ернст Мориц Арндт</i>	
Ballade	80	Баляда	81
<i>Friedrich Hölderlin</i>		<i>Фрідріх Гельдерлін</i>	
An die Parzen	82	Паркам	83
(Elegische Distichen)	84	(Елегійні дистихи)	85
Der gute Glaude	84	Добра віра	85
An die jungen Dichter	86	До молодих поетів	87
An unsre Dichter	86	До наших поетів	87
Ehmals und jetzt	86	Колись і нині	87
<i>Ludwig Uhland</i>		<i>Людвіг Улянд</i>	
Die drei Lieder	88	Три пісні	89
Die Rache	90	Помста	91
Frühlingsglaube	92	Весняна віра	93
Frühlingsruhe	92	Весняний спокій	93
Der Wirtin Töchterlein	94	Шинкарівна	95
<i>Joseph von Eichendoff</i>		<i>Йозеф фон Айхендорф</i>	
Waldgespräch	96	Лісова розмова	97
Auf einer Burg	98	На замку	99
Der alte Garten	100	Старий сад	101
Nachts	102	Уночі	103
Der Schatzgräber	102	Шукач скарбів	103
Im Abendrot	104	У вечірній заграві	104
Nacht ist wie ein stilles Meer	106	„Ніч – це моря тихий шир”	107
Mir träumt, ich ruhte wieder	108	„Я снів, що знову нині...”	109
Der Kühne	108	Сміливець	109
<i>Heinrich Heine</i>		<i>Гайнріх Гайне</i>	
Die Lorelei	112	Льореляй	113

<i>Ch. Justinus Kerner</i>		<i>Крістіян Юстінус Кернер</i>	
Im Spätherbst	114	Пізня осінь	115
Im Herbst	114	Восени	115
<i>Nikolaus Lenau</i>		<i>Ніколяус Ленау</i>	
Die Drei	116	Трое	117
Die drei Zigeuner	118	Про трьох циган	119
<i>Ludwig Achim von Arnim</i>		<i>Людвіг Ахім фон Арнім</i>	
Wenn die Vögel aufwärts steigen	122	„Коли птахи вгору злинуть...”	123
<i>Wilhelm Müller</i>		<i>Вільгельм Мюллер</i>	
Die Krähe	124	Гайворон	125
Gefrorene Tränen	126	Замерзлі сльозини	127
Der Leiermann	126	Лірник	127
<i>K. Theodor Körner</i>		<i>К. Теодор Кернер</i>	
Abschied vom Leben	128	Прощання з життям	129
<i>Johann von Senn</i>		<i>Йоганн фон Зенн</i>	
Der rote Tiroler Adler	130	Червоний тірольський орел	131
<i>Annette von Droste-Hülshoff</i>		<i>Аннетте фон Дросте-Гюльсгоф</i>	
Der Weiher	132	Ставок	133
Am Turme	134	На вежі	135
Lebt wohl	136	Прощайте	137
<i>K. August M. von Platen-Hallermünde</i>		<i>Карл Август М. фон Плятен-Галлермюнде</i>	
(Ghasel)	138	(Газель)	139
Der Pilgrim von St. Just	140	Прочанин біля Сан-Хусто	141
<i>Adelbert von Chamisso</i>		<i>Адельберт фон Шаміссо</i>	
Nicht der Tau und nicht der Regen	142	„Це не дощ, не роси...”	143
Die zwei Raben	144	Два круки	145
<i>Theodor Fontane</i>		<i>Теодор Фонтане</i>	
Die drei Raben	146	Три круки	147
<i>Friedrich Hebbel</i>		<i>Фрідріх Геббель</i>	
Nimmer in tausend Köpfen	148	„Ні, не в мільйонах голів...”	149

<i>Franz Grillparzer</i>		<i>Франц Грімльпарцер</i>	
Was je den Menschen schwer gefallen	148	„З того, що є в житті...”	149
<i>Joseph Christian von Zedlitz</i>		<i>Йозеф Крістіян фон Цедліц</i>	
Die nächtliche Heerschau	150	Нічна парада	151
<i>Anastasius Grün</i>		<i>Анастасіус Грюн</i>	
Das Blatt im Buche	156	Листок у книзі	157
<i>Eduard Mörike</i>		<i>Едвард Меріке</i>	
Auf eine Lampe	156	До лампи	157
<i>Richard Wagner</i>		<i>Ріхард Вагнер</i>	
Die Gralserzählung	158	Оповідь про Граля	159
<i>Feodor Loewe</i>		<i>Феодор Льове</i>	
Die Alpenrose	160	Альпійська роза	161
<i>Theodor Storm</i>		<i>Теодор Шторм</i>	
Die Stadt	162	Місто	163
Dämmerstunde	164	В годину присмерку	165
Ein grünes Blatt	164	Зелений листок	165
<i>Marie von Ebner-Eschenbach</i>		<i>Марія фон Ебнер-Ешенбах</i>	
Das Schiff	166	Корабель	167
Ein kleines Lied	166	Коротка пісня	167
<i>Emil von Schönaich-Carolath</i>		<i>Еміль фон Шенайх-Каролят</i>	
Altes Bild	168	Давній образ	169
Genrebild	170	Жанрова сцена	171
<i>Detlev von Liliencron</i>		<i>Детлеф фон Лілієнкрон</i>	
Märztag	172	Березневе	173
<i>Maximilian von Maxiko</i>		<i>Максиміліян, імператор Мексики</i>	
Die Weide	174	Іва	175
<i>Wilhelm Busch</i>		<i>Вільгельм Буш</i>	
Die Birke	176	Береза	177
<i>Paul von Heyse</i>		<i>Павль фон Гайзе</i>	
Aus der Tiefe	178	З глибини	179

<i>Hermann Hango</i>		<i>Германн Ганго</i>	
Versäumnis	180	Втрачене	181
<i>Carl Spitteler</i>		<i>Карл Шпіттелер</i>	
Die Blütenfee	182	Дивоцвітка	183
<i>Frank Wedekind</i>		<i>Франк Ведекінд</i>	
Der Tantenmörder	184	Тітковбивця	185
<i>Marie Lulse Weißmann</i>		<i>Марія Люїза Вайсманн</i>	
Der Einsiedler	186	Самотник	187
<i>Rainer Maria Rilke</i>		<i>Райнер Марія Рільке</i>	
Herbsttag	188	Осінній день	189
Der Schwan	190	Лебідь	191
<i>Alfons Petzold</i>		<i>Альфонс Петцольд</i>	
Blume der Einsamkeit	192	Квітка самоти	193
<i>Friedrich Nietzsche</i>		<i>Фрідріх Ніцше</i>	
Nach neuen Meeren	194	До нових морів	195
<i>Hugo Salus</i>		<i>Гуго Салус</i>	
Alte Uhr	196	Старий годинник	197
<i>Franz Karl Ginzkey</i>		<i>Франц Карл Гінцкай</i>	
Weg und Ziel	198	Шлях і ціль	199
<i>Hermann Hesse</i>		<i>Германн Гессе</i>	
Der schwarze Ritter	200	Чорний лицар	201
<i>Alma Johanna König</i>		<i>Альма Йоганна Кеніг</i>	
Sonett	202	Сонет	203
<i>Paul Celan</i>		<i>Павль Целян</i>	
Espenbaum, dein Laub	204	„Твій, осико, лист...”	205
		Д о д а т о к :	
		<i>Ганз Закс</i>	
		Плач полонених	206
		<i>Й.Л.Штоль</i>	
		Час	207
<i>Verzeichnis der Abbildungen</i>	208	<i>Список ілюстрацій</i>	208
		<i>Примітки</i>	209

**У бібліотеці альманаху українців Європи
«Зерна» вийшли друком:**

Оксана Шморгул «Благословенна будь, моя далека і єдина»

Іван Киризюк «На дорозі із кирилиці»

Оксана Дзера «Недовершена вершина»

Віктор Остапчук «У білих покоях»

Анатолій Мойсієнко «Шахопоезія»

Ліда Мельник «Вистава з одним антрактом»

Оксана Печарська «Роздертість простору»

Ольга Фельбаба-Косач «Коли цвітуть троянди»

Зореслава Коваль «Пісня кришталю»

Марія Шунь

«Крилатий Симаргл — прототип
християнського Юрія-змієборця»

Злата Угрин «Поезія»

Анастасія Угрин «Приходьте спочатку»

Ігор Павлів «Безкрилої любові не буває»

Любомир Угрин «Імена осені»

Тарас Мурашко «Поезії та інтерпретації...»

Милан Регула «Поезії...»

Надія Мориквас «Спокуса вічністю» (книга перша)

Вікторія Чорноброва «Плач українки»

Наанет Кучак

«Сто один айрен або увійти в сад»
у переспівах Ігоря Калинця

«БГАГАВАДГІТА»

(божественна пісня)

у перекладі Миколи Ільницького

Надія Трач «Велике серце малої росинки»

Микола Побелян «Сніги на двох»

Юрій Гаврилюк «Голоси з Підляшшя»

Микола Зимомря

«Німеччина та Україна: У нарисах взаємодії культур»

Кіяноська Маріанна «Вінки сонетів»

Надія Мориквас «Спокуса вічністю» (книга друга)

Вікторія Мочерна «Заблукавши між вулиць дощу»

Микола Сарма-Соколовський «Дорогою жнив»

Денис «Спів китів»

Микола Слабак «Малинове коло»

Павло Головчук «Корінням з України»

**У бібліотеці альманаху
українців Європи «Зерна»
готуються до друку:**

Дмитро Слижук
«Виноградні грона роздумів»

Іван Іов
«Ми ще живемо: з поезій останніх, передостанніх...,
а може і вічних... ВІЧНІСТЮ ЖИВЕМО!»

Володимир Шилан
«Найвище, що ціню — Свободу»

Ольга Петик
«Лемківські пороги»

Софія Сорока
«Коралові намиста весен»

Валентина Зінченко
«Дощові води»

Василь Хомик
«Опалені гнізда»

Емма Андіївська
«Казки»

Любомир Сенік
«Ізійди, Сатано!»

«На зламі тисячоліть»
(Антологія української поезії на європейському
континенті поза межами України)

Зерна